

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Dr. Victor Cirimpei

LA MULȚI ANI!

PROIECTUL „REALITĂȚI CULTURALE“
nr. 2 (44) februarie 2015

Adresa: mun. Chișinău, str. București,
68, of. 313, 314

Tel.: (+373 22) 20-25-53

Mob.: (069) 39 24 98 (P. Popa)

Fax: (+373 22) 20-25-55

E-mail: popapavel55@gmail.com
notografprim@gmail.com

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa,
redactor-șef

dr. Varvara Buzilă,
*Muzeul Național
de Etnografie și
Istorie Naturală*

dr. hab. Victor Ghilaș, AȘM

Claudia Șerșun,
Ministerul Culturii

Mariana Cocieru, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
*Cabinetul metodic
al Ministerului Culturii*

Tudor Grigoriță,
Secția Cultură Ialoveni

Cristian Șarban,
design, tehnoredactare

Editura „Notograf Prim“ s.r.l. /
Tipografia F.E.P. **Grafema Libris** s.r.l

Sumar

NICOLAE BĂIEȘU

Folclorul copiilor 1

SILVIA ZAPOROJAN

Eminescu al nostru 2

INA DODON

Tot mai citesc măiastra-ți carte 3

NATALIA POPRIȚAC

„Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură” 4

TAMARA LARII

„Fără steag de cultură, un popor e o glooată” 5

IULIAN FILIP

Pe un țărâm cu ne-nțelesuri multe 6

TATIANA FOLIUȘNEAC

Bibliotecile raionului Râșcani în vizită de studiu la Telenești și Orhei 7

MARIANA COCIERU Dimensiunea pe verticală a dansului folcloric 8

NINA GHERMAN

Biblioteca municipală „Eugeniu Coșeriu”, în pas cu Novateca 10

În muzică mă simt mereu acasă 11

GHEORGHE NICOLAESCU

Un inel în destinul trunchiului existențial 13

SERGIU CUMATRENCO

O fanfară model, cunoscută departe de hotarele raionului 14

ION DOMENCO

Din tezaurul tradițiilor populare 15

SILVIA FLOREA

Lung e drumul dorului 17

DIANA BUNEA

Trecut și prezent în muzica formației **The other europeans** 18

LIDIA COLESNIC

Cu pași mari spre succes la doar 18 ani 21

LUDMILA NEGRI

Feeria sărbătorilor de iarnă 22

EUFROSINIA SOFRONOVICI

Dragii mamei copilași 23

IRINA BOGATAIA

Un extraordinar recital pianistic în Italia 24

FOLCLORUL COPIILOR

✿ Dr. hab. NICOLAE BĂIEȘU

Noțiunea de folclor al copiilor cuprinde toate creațiile populare ce într-un fel sau altul – sunt legate de viața copiilor.

Avem folclor al copiilor deosebit de bogat și variat. Conținutul lui a fost determinat și de condițiile naturale-geografice ale plaiului nostru, de ocupațiile principale ale oamenilor, mai ales, de la țară (agricultura, creșterea vitelor, pescuitul ș. a.).

Întregul ansamblu al creațiilor populare ale copiilor se împarte în două grupe mari:

- folclorul interpretat de către cei mari pentru copiii mici;

- folclorul propriu-zis al copiilor.

Din primul grup fac parte: cântecele de leagăn, folclorul numit de dădăcire, de zăbovire sau distrare a copiilor, povești scurte, ghicitori ș. a.

Cântecele de leagăn: rolul lor educativ

Persistă opinia că generațiile contemporane de părinți tineri, mai ales la oraș, utilizează rareori cântecele de leagăn. Considerăm, însă, că ele nu și-au pierdut din valoarea de altă dată, rolul lor educativ este de neîncutit.

Cunoaștem faptul că în primii ani de viață copiii se dezvoltă foarte repede atât din punct de vedere fizic, cât și psihic, estetic. Asupra dezvoltării multilaterale a micilor cetățeni au o influență favorabilă emoțiile pozitive, care apar în timpul comunicării cu lumea înconjurătoare prin intermediul vorbirii, inclusiv a cântecelor de leagăn.

Aceste opere folclorice, destinate copiilor cu vârstă de până la 3 ani au fost și sunt compuse doar cunoscând profund psihologia copiilor. Autorii, în majoritatea cazurilor, sunt părinții și, în primul rând, mamele.

E firesc, deci, ca în cântecele de leagăn să predomină grija pentru creșterea sănătoasă, pentru educația corectă a viitorului membru al societății. Pe parcursul secolelor în această specie folclorică s-a concentrat practica de viață, cunoștințele oamenilor despre trecut, speranțele lor pentru viitor, înțelepciunea poporului.

Cântecele de leagăn liniștesc copilul prin ritm și melodie, sesizate la început inconștient, ca mai apoi să-i devină plăcute, dorite, așteptate și odihnitoare. Din obișnuință micuții memorizează întâi cuvintele mai ușoare din cântec, însușind astfel vorbirea ca mijloc de cunoaștere a lumii înconjurătoare.

Menirea practică de bază a cântecelor de leagăn este adormirea copiilor sugaci, de aceea aproape că nu sunt texte, în care să lipsească refrenul „dormi” (în diferite forme și imbinări). Altă funcție importantă a cântecelor de leagăn este cea cognitivă. Creațiile poetice respective îi familiarizează pe copii cu oamenii de alături, cu obiectele și atmosfera din jur.

Vorbind despre rolul educativ-cognitiv al cântecelor de leagăn, trebuie să menționăm că majoritatea le sunt la început străine micuților de până la 3 ani, conținutul devenindu-le mai clar abia la vârsta de 4-10 ani. Fetițele, în deosebi, se joacă cu păpușile, „adormindu-le” cu cântece auzite de la mama. Legănându-și frațiorii, surioarele mai mici, le interpretează, de asemenea, fragmente ori texte întregi, de cântece de leagăn.

Copiii, auzind cântece de leagăn ori citindu-le din cărți, află despre viața din trecut, despre visele și lupta oamenilor muncii pentru o viață mai bună, mai fericită. Cântecele acestea educă la

copii anumite calități morale: dragostea pentru țară, pentru muncă, sentimentul patriotismului; au valoare estetică în educarea generației în creștere.

Cântecele de leagăn se clasifică în următoarele grupe:

- pentru băieței;
- pentru fetețe;
- diverse.

Primul și cel mai mare grup al cântecelor de leagăn tradiționale (pentru băieței) cuprinde două subdiviziuni „a” și „b”.

Subdiviziunea „a” conține cântece de leagăn, sub formă de adresări către diferite ființe personificate (animale, păsări), cu „rugămintea” de a-i adormi pe copii, de a-i crește sănătoși și frumoși. De exemplu:

*Vino, rață, de-l îmbrăță,
Vino, curcă, de mi-l culcă
Și tu, pește, de mi-l crește...*

Cercetătorii folclorului copiilor presupun că apariția versurilor de acest fel la diferite popoare e legată de mitologia populară. Asemeni poveștilor despre animale, în cântece ființele sunt personificate, umanizate.

E vădit rolul textelor din acest subgrup pentru copiii de până la 3 ani, care abia fac cunoștință cu lumea. Ținând cont de capacitățile acestei vârste, cei mari le comunică prin cântec primele noțiuni despre animale, păsări. În rare cazuri cântecele de leagăn utilizează numirile unor ființe neînțelese celor mici. Prezența lor răspunde necesității melodice:

*Vino, somn,
Dă-i dulce somn;
Vino, lin,
Adoarme-l lin.*

(E vorba de numirile unor specii de pești: somn, lin ș. a.).

Dacă textele poetice din subgrupul „a” se adresează către ființe personificate, apoi cele din subgrupul „b” servesc drept exprimare a năzuinței părinților pentru viitorul odraslei lor. E semnificativ procedeul de adresare concretă către copil. Textele literare ale acestui subgrup reflectă poetic tot ce-i sublim, înălțător în sufletul părintelui, care visează să-i crească băiatul mare, să-l ajute la lucru, să ajungă flăcău, mire. („Să te văd la câmp lucrând/ Și cu fete mari jucând./ Să ajung să te însoar” ș. a.).

Aceste creații folclorice sunt exprimarea grijii față de copii, a dragostei și

încrederii în schimbul de mâine. Operele populare în cauză sunt profund umane, optimiste.

Cântecele de leagăn pentru băieți s-au completat pe parcursul veacurilor cu teme și chipuri noi. Ele reflectă artistic viața și munca oamenilor, vorbesc despre îndelunicirile poporului de-a lungul veacurilor:

*Să te duci cu vacile
Pe câmpul cu fragile;
Să te duci cu oile
Pe câmpul cu florile;
Să te duci cu mielușei
Pe câmpul cu brebenei.*

Rămâne eternă dorința părinților de a-și vedea feciorul sprijin de nădejde: „Să fii mamei de-ajutor/ De pe vatră pe cuptor,/ S-aduci apă cu cofița,/ S-aprinzi seara luminița”.

Cântecele de leagăn, legate de trecut sunt oglinda vie a istoriei poporului căruia îi aparțin. Oamenii munceau, luptau pentru a se elibera de asuprire, de cotropitori. Într-un cântec mama și-l imaginează pe fecior viteaz, străjer al țării:

*Mândru, falnic, năzdrăvan,
Să-nverzești ca un stejar –
Pază veșnică-n hotar.*

Ori:

*Să te faci un viteaz mare
Ca domnul Ștefan cel Mare,
Să fii verde (curajos) la război,
Să scapi țara de nevoi.*

Un text improvizat povestește despre o femeie, care aflându-se în haremul turcesc, își leagă copilul și plânge. Cântecul ei exprimă ura întregului popor împotriva asupritorilor:

*Haide liuliu, pui de turc,
Nici te-ai naște,
Nici te-ai face.
Da nici lumea n-ai căsăpi,
Că tare ne-am mai săturat.*

Astfel de creații poetice populare au importanță istorico-cognitivă în special pentru copiii care au trecut de vârsta cântecelor de leagăn. Prin intermediul acestui folclor al părinților li se cultivă și simțul frumosului, al muzicalității limbii materne.

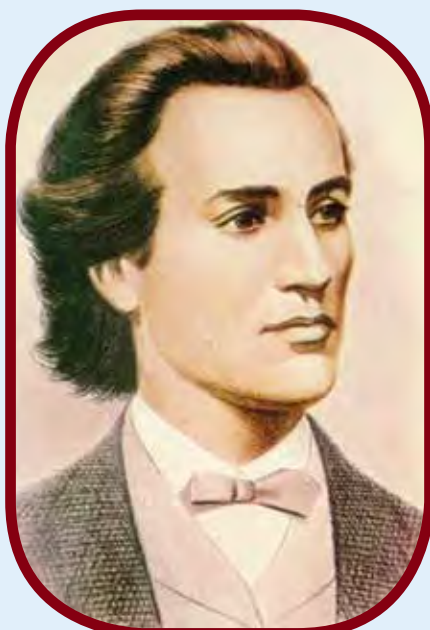
*Nani, nani, copilaș,
Dragul mamei îngeraș,
Că mama te-a legăna.
Mama ție ți-a cânta,
Să fii oacheș și frumos,
Ca un soare luminos.*

La alte subdiviziuni ale creațiilor populare interpretate de adulți pentru copii ne vom referi în materialul următor.

Eminescu

An de an revenim, în miez de ianuarie, pentru a-l omagia pe cel care a fost să fie de-a lungul anilor sufletul acestui popor - Mihai Eminescu.

Ne-am adunat în jurul cărții sale, în ziua sa de naștere, mari și mici. Elevii l-au aflat în capul mesei, în incinta bibliotecii pentru copii a orașului Drochia. Aici au venit, pe lângă mulți cititori fideli și membrii cercului de citire expresivă de la Centrul de Creație al Copiilor, cu care biblioteca activează în parteneriat de mai mult timp. Conducătoarea cercului dna Lidia Anisoa dezvoltă la acești copii dragostea față de lectură și citire expresivă.

În sala de lectură a bibliotecii, lângă expoziția de carte „Închinare la Luceafăr” oformată de bibliotecara Elena Grițco, copiii cu multă atenție și interes au studiat literatura expusă, apoi ghidați de bibliotecara Nina Bejan s-au

✿ **SILVIA ZAPOROJAN,**
director adjunct, Biblioteca pentru copii Drochia

al nostru

delectat cu farmecul creației eminesciene și cu multă pasiune au recitat versurile îndrăgite: „Revede” (Dibrianschi Victoria), „Somnoroase păsărele” (Albu Corneliu), „Freamăt de codru” (Spoială Ionela), „La mijloc de codru...” (Gribincea Adelina), „Peste vârfuri...” (Gasnaș Mădălina) ș.a.

Copiii inspirați, au decis să scrie o dedicație marelui poet, pe care o vor prezenta la ședința de comemorare a poetului din luna iunie 2015.

Medalionul literar, pregătit de colectivul bibliotecii a lăsat multe emoții pozitive în sufletele micilor cititori.

Tot mai citesc măiastra-ți carte...

Cu acest generic, la 15 ianuarie în incinta Bibliotecii Publice raionale „M. Eminescu”, după depunerea de flori la monumentul Poetului Național, s-a desfășurat un „Cei literar” consacrat aniversării a 165 de ani de la nașterea lui M. Eminescu. „Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură”, aceste rânduri ale poetului s-au dovedit a fi profetice, ca și întreaga sa creație. În fiecare an, în miez de ghenar, zeci de generații, secole la rând cinstesc memoria Luceafărului poezi-

ei românești. Întâlnirea cu eternul vers eminescian a devenit o frumoasă tradiție de a aduna în incinta bibliotecii care-i poartă numele pe cei îndrăgostiți de opera poetului.

Moderatoarea Ceiului literar, Silvia Mătasî, șef adjunct DÎTS Făleşti, dascăl de limba română a încins o discuție activă la care au participat profesori de breaslă, istorie, bibliotecari, elevi, angajați ai Secției Cultură și Turism, beneficiari ai bibliotecii. Discuția s-a lansat în jurul problemelor abordate în opera eminesciană. Despre prietenia dintre Eminescu și Creangă a vorbit Ursachi Adrian, elevul clasei a XI-a, L.T. „M. Eminescu”. Ana Olaru, elevă a aceluiași liceu a scos în evidență, într-un mod original, relațiile de dragoste ale poetului cu Veronica Micle. Tema dragostei a fost continuată de

dna Elena Negoită, șef serviciu relații cu publicul, care și-a evidențiat atașamentul față de poezia naturii din creația poetului și a prezentat cartea „Eminescu-i tot ce avem mai sfânt”. Frumoasele romane „Sara pe deal”, „Pe lângă plopii fără soț”, pe versurile poetului au fost interpretate de profesoarele de la școala de muzică, Valentina Bulgaru și Doina Banciu.

Elevii de la L.T. „M. Eminescu” Ghilețchi Constantin, cl. a XII-a, Ptașnic Valeria, Butnaru Alexandru, Guțu Nicolae, Luța Nicolae, elevi din cl. a IX-a au înscenat un fragment original din poemul „Luceafărul”.

Să ne aducem mereu aminte de cel mai ales scriitor al acestui neam, Mihai Eminescu — mereu contemporan. În fiecare vers al lui e o întreagă lume de vise, de înțelepciune, de sentimente nebănuite. Și ori de câte ori vei frunzări filele cărții lui Eminescu, vei afla ceva nou, ceva „ucigător de dulce”, așa cum spune poetul Alexandru Vlăduț, prietenul lui Eminescu:

*„Tot mai citesc măiastra-ți carte
Deși ți-o știu pe dinafară.”*

„Al meu nume o să-l poarte secolii din gură-n gură”

✿ NATALIA POPRIȚAC, Biblioteca Publică orășenească „T. Isac”

Tradițional, organizăm medalionul literar muzical „Al meu nume o să-l poarte/Secolii din gură-n gură”, în parteneriat cu Despărțământul Astra „Ioan Sârbu” — Criuleni. Anul acesta am sărbătorit cea de 165-a aniversare în memoria Marelui Poet Eminescu, la 29 ianuarie în incinta Bibliotecii Publice orășenești „Tamara Isac”.

Moderatoarea medalionului Ruslana Lichii, eleva cl XI „b”, LT „Boris Dînga”, este una dintre cei mai activi declamatori ai bibliotecii publice, ne-a îndemnat să poposim în lirica eminesciană, a recitat poezia „Despărțire” de Mihai Eminescu.

Ne-au impresionat foarte mult micii declamatori de la școala primară Criuleni: Mihai Procopenco, cl. II-a cu poezia „Ce-ți doresc eu, ție dulce Românie”, Valeria Ceornenicaia, cl. IV „c”, cu poezia „O rămâi”. Elevii cl. VIII-a au recitat poeziile dedicate lui Eminescu de D. Matcovschi Maria Șerbu — „Dragostea poetului” și Ion Rapcea — „Unde ești, bade Mihai”.

O interpretare deosebită au avut Sabina Macari, cl. IV-a cu cântecul „Povestea” și poemul „Luceafărul”, Andrea Motrică și Vasilisa Mospan cu poeziile „Colinde, colinde...”, Andrian Oboroci-

anu - „Lacul”, Andrian Grozavu și Daniela Carp - „O rămâi” ș. a.

La pauzele muzicale a evaluat Victor Caraman, cl. XI-a cu „Atât de fragedă” și „La steaua”.

Cu un program de cântece au evoluat „Fetițe-Doinițe”, conducător artistic profesoara de educație muzicală dna Irina Nicolai, cărora le mulțumim pentru colaborare. Au interpretat cântecele: „A venit, a venit iarnă”, „Seara de Crăciun frumos”, „Aho, aho”, „E o iarnă atât de frumoasă”, „La mulți ani!”.

Elevii cl. VI „b”, îndrumați de profesoara de literatură română dna Veronica Cojușneanu, au prezentat un mic recital din creația lui Eminescu. Dumneaei le-a vorbit elevilor despre importanța lecturii. Eminescu nu trebuie sărbătorit, dar trebuie în noi rodit. Îndărăt la Eminescu, căci el, poetul, este muzica creatoare a duhului românesc.

Dna Lidia Frumosu ne-a vorbit despre activitatea Asociației „Astra”, despre „Deniile eminesciene”, despre concursul Veronica Micle și o trecere în revistă a expoziției de carte „Eminescu - Astra”.

La medalion a asistat și dna Elena Frumosu, ex deputat, care a vorbit despre evoluția activității și a îndemnat elevii să frecventeze biblioteca, acest lăcaș al cărții, a mulțumit organizatorilor pentru munca depusă, iar cititorilor - spor la carte.

Activitatea a fost însoțită de expoziția de artă plastică „Eminescu - în vizuina copiilor”, care a fost caracterizată de dna Lilia Cazacu, profesoară de arte plastice la LT „Boris Dînga”

TAMARA LARI, șefa Bibliotecii Publice Cricova

Sub acest motto a lui N. Iorga la Biblioteca Publică Cricova în ajunul Zilei culturii naționale a avut loc serata literar muzicală închinată Marelui Poet M. Eminescu.

Al treilea an sărbătorim Ziua culturii naționale și nu întâmplător a fost aleasă ziua de 15 ianuarie – Ziua nașterii lui M. Eminescu, pentru că vorbim limba lui și ne aliniem acelorași valori spirituale și culturale.

Ca invitat de onoare la activitate am avut o personalitate a culturii noastre naționale – cântăreața de muzică po-

*De versul tău dulce
Întruna mi-i dor.*

Cu aceste cuvinte frumoase s-a trecut la I parte a seratei închinată poetului. Compoziția literar muzicală a fost pregătită în parteneriat cu catedra de limbă și literatură română de la liceul teoretic „A. Mateevici” din localitate.

Într-o atmosferă caldă, de suflet, au răsunat îndrăgite versuri: „Ce te le-ge-ni”, „Revedere”, „O rămâi”, „La steaua” etc, cântecele, „Pe lângă plopii fără soț”, „De ce nu-mi vii”.

evenimente și figuri istorice trecătoare. N-au conținut însă a-l troieni cu drag pe Marele nostru Luceafăr aducerile aminte, după cum nu s-au ofilit nici teii ce-și scutură floarea pe lespedea sfântului mormânt a spus Viorica Răilean, profesoară la liceu.

Cu opera lui Eminescu în suflet și în gând am trecut la a doua parte a seratei, unde cei prezenți au avut norocul să o cunoască mai îndeaproape pe cântăreața de muzică populară – Maria Țărnă, mare promotoare a culturii noastre naționale.

„Fără steag de cultură, un popor e o gloată”

pulară, artista poporului Maria Țărnă.

Această activitate a adunat oameni cu suflet mare care iubesc poezia, folclorul, Patria și neamul: profesori, elevi, educatori etc.

Le-a părut bine, celor prezenți, că serata a fost deschisă de primarul or. Cricova dl Valentin Guțan, care a vorbit despre situația culturii și dezvoltarea acesteia în oraș, despre obiectivele pe care este necesar să punem accent pe viitor.

Iartă-mă, Graiule,

Că îndrăznesc

Să-scriu scrisoare lui Eminescu.

Cu ochi de Luceafăr, cu glas de izvor,

Un discurs înflăcărat despre opera eminesciană a ținut dna Tatiana Găină, profesoară de limbă română de la liceul din localitate, care este o admiratoare și o prețuitoare a operei poetului. Ni-a cântat și recitat din creația geniului dna Natalia Turtureanu, profesoară la același liceu, cu un grup de elevi ne-au înscenat prietenia dintre Creangă și Eminescu și convorbirea marelui poet cu codrul, lacul.

Au trecut ani din ziua morții. De atâtea ori s-au scuturat, salcâmi de toamnă și de vânt, s-au scurs atâtea

Dna Maria ne-a cântat, mai întâi, din opera lui Eminescu, apoi ne-a vorbit despre importanța folclorului, care pentru Eminescu a fost ca un depozit al înțelepciunii și al fanteziei.

Cu vocea sa de privighetoare, Maria ne-a mai înveselit și cu alte cântece din repertoriul ei și chiar a dansat și o horă împreună cu cei prezenți la activitate.

La dezvoltarea și promovarea culturii noastre naționale trebuie să contribuim cu toții, picătură cu picătură să adunăm și să păstrăm tot ce avem mai scump.

Pe un tărâm, cu ne-nțelesuri multe...

Dr. Victor Cirimpei

Când a fost să scriu cerere de plecare de la Academie, regretele mele (că regretam – chiar în clipa când am împrumutat o foaie de la directorul ILLM ca să am pe ce-mi scrie cererea, pe care, secundat de adjuncții săi, domnia sa a semnat-o imediat) nu erau legate de considerente financiare ori de prestigiu.

Mi-au plăcut cei 15 ani „academici” și câte mi s-au întâmplat într-o echipă de folcloriști mult prea diferiți, dar solidarizați în jurul a trei colecții de folclor, care – am avut norocul! – s-au realizat anume în acei ani când m-am întâmplat și eu să fiu la Academie: corpusul academic în 16 volume, colecția culegerilor zonale și colecția pentru elevi și studenți „Mărgăritare”. Între autorii colecțiilor s-a găsit locul unde să-mi pun și eu umărul.

Diferit pregațiți și dăruțiți, folcloriștii Academiei erau diferit consacrați eforturilor de înțelegere, colectare, cercetare și salvare a patrimoniului imaterial național; de sensibilizare a opiniei publice și a rațiunii de stat (pe unde ar fi trebuit și aceasta să se întâmple) asupra acestui patrimoniu, dar alcătuind o distinctă echipă, o rară conjugare de caractere, temperament, opinii, viziuni, convingeri, soldate cu numitele trei împliniri colective fără precedent (la Chișinău, la București).

Relația mea cu Victor Cirimpei și Sergiu Moraru, ambii școliți la Moscova, a însemnat, incontestabil, un avantaj pentru neșcolitul de mine, dar mai însemna și o formulă de rezistență în niște ani care necesitau asemenea formațiuni de supraviețuire. Regretam un pic mai altfel despărțirea de echipa aceasta, mai mică, triumfiulară, consolidată îndeosebi în expediții folclorice, la muncile „patriotice”, în activități extra-academice.

I-am dedicat, cu ani în urmă (prin 1986), o poezie lui Victor, al cărei mesaj e valabil și astăzi:

EXPEDIȚII FOLCLORICE

Lui Victor Cirimpei

Pornim din nou. Surăd multștiutor
cei care au ajuns – demult! – unde-au pornit.
Să fie sănătoși cei răzători!
Pornim din nou pe-un drum nemântuit.

Când toate curg tot mai accelerat
spre un tărâm cu ne-nțelesuri multe,
pornim către ulciorul răsturnat
și spart pe la izvoare nestătute.

Din cioburi rare ne împărtășim
cu roua depărtatelor plânsori,
cu cioburi de istorii ne-ntărim,
istorii de strămoși întrebători:

ce drum avem? Ce fii? Ce vor?..
nepoții de la fii? ce știu? ce vor?..

... Pornim din nou. Izvoare se căznesc
să-adune cioburi pentru un ulcior.

L-am considerat pe Victor Cirimpei un norocos din start. Să-ți detectezi încă în anii de școală receptoarele sensibile pentru geologiile noastre spirituale, pentru cioburile nobletei noastre creative, să realizezi puținătatea timpului și să-ți declanșezi propriile tale expediții folclorice în jurul casei părintești, în jurul izvoarelor imediate, de acasă, să ai caietele cu folclorul cules acasă la vârsta când se cuvine să amețești de hulubași de dragoste, de vise amețitoare legate de cosmos, de aviație, de ce se mai visa prin școlile noastre, chiar e un noroc și un deget arătător al destinului. O afirm cu mărturiile de om pățit, care – la aceeași vârstă – porneam, amețit, spre școala de muzică „Ștefan Neaga”, și spre școala de antrenori de fotbal sub Moscova, și la aviație, ca, până la urmă, să ajung la facultatea de fizică și matematică, abia apoi la litere, abia apoi la Academie.

Am bătut împreună drumuri frumoase prin satele basarabene, prin cele bucovinene, iar expediția folclorică prin satele românești din regiunea Transcarpatică – prin Slatina, Apșa de Jos, Apșa de Sus, la Podișor-ul cu „Chihnița lui Pinte” – a nuanțat distinct și tensionat lucrarea la frontierele dintre noi și... noi (ca să-l implic și pe Nichita Stănescu la clacă). Anume în urma acestei expediții a apărut volumul de folclor „Cât îi Maramureșul...”, pentru care echipa folcloriștilor din Chișinău s-a învrednicit de Premiul Academiei Române „Simion Florea Marian”.

Sunt munci foarte diferite expedițiile de colectare a folclorului și munca de cercetare – în arhive, în biblioteci. Confortul psihologic în echipa de teren compensează disconfortul ruperii de acasă, unde ți-s toate cele necesare sub mână. Criteriile formării echipelor în expediție țin cont și de aceste amănunte, iar compatibilitatea coechiperilor e incontestabilă... De la Victor și de la Sergiu am deprins subtilitățile de chestionare, dar, mai ales, felul de a te apropia de omul purtător de daruri, dar care trebuie dispus să ți le împartă. Că expedițiile folclorice nu țin doar duminica, iar pe cel care prășește cum să-l determini să pună sapa de o parte ca să ia microfonul de folclorist și să-ți spună despre toate câte le întrebi?

Prin Victor și ceilalți folcloriști, cu care am ajuns la Sofia mea, am prins a descoperi ce am ratat în anii mei rurali, când viețuiam într-un mediu folcloric dens, unde chiar în casa părintească soră-mea acumula, ca un burete, tot ce s-a cântat și se cânta în sat, iar în drumușorul năpădit de troscot, la sfârșitul săptămânii Rusaliilor, femeile (și mama!), mențineau vie și tensionată o practică străveche, numită la noi „Pe nalbă” ori „Pe verde”, ecou (roman?) al unor libertăți feminine la anumite pretexte calendarice.

Victor știe rostul cioburilor, știe a le aduna din textele fragmentare ale informatorilor care nu-și propun panorame și nici nu pot citi ulciorul întreg, adunat arheologic de către cercetător.

Diapazonul ispitelor științifice ale lui Victor Cirimpei sensibilizează și ilustrează nuanțat categoria cercetătorului complex (dacă nu cumva integru) și a motivului așa-zisului stil științific (care adeseori e un fals motiv), ademenindu-ne într-un câmp polemic, din care nu e atât de ușor de ieșit. Cert e că cercetătorul Cirimpei, ispitit și de critică literară și scriitura modernă, pe lângă preocupările sale constante pentru Dimitrie Cantemir, Ion Neculce, B. P. Hasdeu, comicul popular; cu investigații în mitologie și etnologie, în istoria geto-dacilor, dispune – până la urmă – de altfel de instrumente decât specializatul îngust, dispune de flexibilități transfrontaliere-interdisciplinare, care-i înlesnesc (vorba poeziei mele) întregirea ulciurului cu cioburile din diferite domenii de cercetare. Aplicarea acestor instrumente și talente (nu cumva uităm să le zicem pe nume?) pe un domeniu cuprins între fenomenul comic popular și migala arheologică de precizări etimologice în parametri istorici îndepărtați, se soldează cu revelații, scoase la lume în formă de articole, studii și cărți, dar se mai soldează cu o distinctă și distinsă stilistică a cercetătorului serios, grav, de cele mai multe ori nesatisfăcut de ritmul întregirii ulciurului, cu multe încă cioburi lipsă!

Acestea ar fi, aerian punctate, imaginea savantului Victor Cirimpei și a stilisticii sale distincte pe distanță lungă, dar și norocul meu de a-l fi știut alături, în niște ani de pomină, în calitate de coleg și prieten. Îi doresc sănătate și poftă de toate.

Bibliotecile raionului Râșcani în vizită de studiu la Telenești și Orhei

✿ TATIANA FOLIUȘNEAC, BP, or. Râșcani, șefa Secției asistență de specialitate

Asociația obștească „Moștenitorii” din mun. Bălți, director N. Moscalu, în cadrul implementării proiectului „Biblioteca satească – furnizor de servicii pentru adulți”, în raionul Râșcani a organizat o vizită de studiu la bibliotecile publice „Vasile Alecsandri” din or. Telenești și „A. Donici” din or. Orhei de

care au beneficiat 20 de specialiști din raionul Râșcani.

Au fost descoperite două biblioteci cu edificii proprii, luminoase, încălzite și mobilate pe placul beneficiarului modern. Directoarele Maria Furdui și Lidia Sitaru ne-au primit omeneste, ne-au povestit cu atâta dragoste și dăruire

despre activitatea lor, și-au împărțit experiența cu noi. Lucrul cel mai important în activitatea lor sunt parteneriatele cu instituții de învățământ, centre de sănătate, poliție ș. a. Bogăția bibliotecilor este personalul erudit, optimist și pregătit la schimbările propuse de timp. Aceasta se datorează faptului, că ambele biblioteci deja de două ori au avut șansa de a fi în familia Novareca, pe lângă echipamentul pe care l-au primit au avut și oportunitatea de a acumula și o instruire modernă.

Am fost surprinși uimiți că ambele biblioteci s-au oferit să ne ajute, să implementăm unele din proiectele cu care se mândresc, cât și în activitatea metodică. Au fost două întâlniri cu multe amintiri revăzându-ne colegii. Numai astfel de activități ne provoacă la schimbare.

Pavel Popa, maestru în artă

LA MULȚI ANI!

Predilecția pentru artele frumoase, pentru incomensurabila moștenire culturală a neamului nostru l-a determinat permanent pe maestrul în artă Pavel Popa să identifice, să cerceteze și să promoveze cele mai prețioase mostre ale folclorului românesc.

S-a născut în satul Chircani, raionul Cahul la 6 februarie 1955 într-o familie de intelectuali. Tata, Nicolae Popa, și mama, Elena Dănilă, – profesori de clase primare, s-au străduit prin nemărginita dragoste părintească să-și educe cei opt copii în spiritul tradițiilor strămoșești ale satului de baștină, valorificându-le abnegația pentru frumos, spiritual și neam. Lui Pavel, în mod special, îi reușește să satisfacă aspirațiile părinților, ajungând, astăzi, a fi unul din cei mai renumiți coregrafi ai spațiului românesc din Basarabia. Studiile medii le urmează în satul Zărnești între anii 1962-1972, după care, în 1975, absolvă specialitatea Coregrafie de la Școala de luminare culturală „Elena Sârbu” din or. Soroca (azi – Colegiul Republican de Arte „Nicolae Botgros”). Aici i-a avut drept colegi pe renumiții oameni de artă: dr. hab. Victor Ghilaș, directorul Institutului Patrimoniului Cultural, muzicologul Gheorghe Nicolaescu, șeful Cabinetului Metodic al Ministerului Culturii, Ion Tulbu, șeful Secției Cultură a raionului Hâncești, Ioana Căpraru, interpretă de muzică populară, Nicolae Botgros, dirijorul Orchestrei de muzică populară „Lăutarii” etc. Studiile

superioare le obține în anii 1976-1980 în cadrul Institutului de Stat al Artelor „Gavril Muzicescu” (actuala Academie de Muzică, Teatru și Arte Plastice). Imediat după susținerea licenței este înrolat în rândurile Armatei Sovietice. După demobilizare, în 1982, este angajat în funcție de specialist coregraf la Sectorul de folclor al Centrului Științific Metodic de Creație Populară și Activitate Culturală. Ulterior, până în 2011 a ocupat și funcțiile de șef Secție Folclor, specialist la Ministerul Culturii în probleme de creație populară, șef Secție Coregrafie, director adjunct, specialist coregraf în Secția de Folclor la Centrul Național de Creație Populară (azi, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial). De asemenea, din 1992 până în prezent este conducător artistic și coregraf al ansamblului de dans popular „Moldovița” de la Centrul de Creație a Copiilor „Ghiocel”, sectorul Ciocana, mun. Chișinău, valorificând incomensurabilul tezaur folcloric și promovând autentice creații coregrafice din palmaresul cultural românesc. Grație spiritului său, manifestat prin adevărata cunoaștere a ceea ce este mai de preț și meritoriu în cultura profundă a poporului, maestrul în artă Pavel Popa reușește împreună cu colectivul său să obțină numeroase premii și distincții la diverse concursuri, festivaluri de folclor naționale și internaționale (*Slaveanshii bazar* – premiul I, or. Vitebsc, Belarusia ș.a.). Rodul activităților didactice a lansat apreciate

personalități în domeniul coregrafic: Olesia Barbu, artistă și coregraf al Ansamblului Național „Cindrelul – Junii Sibiu-lui”, România; Irina Popescu, artistă a Ansamblului Național Academic de dans popular „Joc”; Sergiu Guțu, conducător al ansamblului de dans popular „Lozioara”, Lozova-Strășeni etc.

Activitatea de specialist-coregraf în domeniul dansului popular l-a determinat să-și disemineze cunoștințele într-o monografie dedicată, în exclusivitate, unui gen folcloric prea puțin studiat: „Demersul întreprins este rodul observațiilor, studiilor de mai mulți ani (pe teren și în bibliotecă) ale autorului [P. Popa – *nota noastră*], tentativa fiindu-i facilitată de faptul că semnatarul volumului este nu doar un pasionat și un foarte bun cunoscător al dansului, ci și un valorificator pe plan artistic al acestui vast și interesant segment al culturii orale. O atare dublă ipostază îi permite să privească fenomenul de pe poziții extrinseci și intrinseci, făcând lucrarea mai atractivă. Utilitatea ei este cu atât mai evidentă, cu cât dansul tradițional din arealul pruto-nistean nu s-a aflat printre prioritățile abordărilor exegetice ale cercetătorilor din republică” [1, p. 4]. Momentul este consemnat de însuși coregraful Pavel Popa în volumul menționat mai sus: „dezvoltarea acestui gen de artă populară a fost lăsată în afara atenției specialiștilor, în afara unor studii ample și iminente culturii neamului. În consecință, nu avem astăzi cercetări, opinii cu privire la evoluția și specificul dansului popular autohton. Considerat naiv, neinteresant, primitiv, dansul popular fusese păstrat doar de anumite colective sau grupuri etnice care, intuitiv, au simțit valoarea și importanța lor culturală, estetică și etnică. Din acest motiv, în patrimoniul nostru cultural lipsește cu desăvârșire o videotecă coregrafică; nu dispunem de o arhivă de folclor coregrafic, de documente istorice, de literatură de specialitate care ar contribui la reînvierea și readucerea în circuitul cultural a creațiilor coregrafice date uitării, dispărute din tradiția populară sau modificate substanțial” [2, p. 7].

Intenționând să acopere petele albe create în știința despre fenomenul coreologic popular, a inițiat compartimentul *Dans folcloric* în cadrul Fondului de materiale ale culturii orale a Centrului Național de Creație Populară, reușind să înregistreze circa 300 de casete video cu producții coregrafice autentice, culese în perioada campaniilor de teren alături de specialiști folcloriști, muzicologi din cadrul instituției, dar și de la Academia de Științe a Moldovei, sau promovate în acțiunile culturale locale și republicane. Valoarea lucrării susmenționate a fost dezvăluită și de alți specialiști în domeniul coregrafic. Bunăoară, renumitul director artistic și prim-maestru de balet al Ansamblului Național Academic de Stat de Dansuri Populare „Joc”, maestrul Vladimir Curbet, ne mărturisește că: „Volumul „Jocul vetrelor străbune” semnat de Pavel Popa, cunoscut coregraf, împătimit de dansul folcloric autentic, este un studiu amplu prezentând evoluția acestui gen de artă, în baza cercetărilor științifice și a investigațiilor efectuate pe teren <...>, care înmănușează frumoasele creații ale vetrei noastre strămoșești, culese și studiate de talentatul nostru coleg, întru păstrarea și promovarea tezaurului coregrafic al neamului românesc” [3, p. 3].

Protagonistul demersului respectiv poate fi caracterizat și prin imensa-i activitate destinată educării tinerei generații. Prin urmare, între anii 1999-2006 a fost profesor de coregrafie la Liceul Teoretic „Mihail Berezovschi” din mun. Chișinău, apoi până în 2010 – profesor de coregrafie la Liceul Teoretic „Ginta Latină” din același oraș, Universitatea din Cahul, Academia de

Muzică, Teatru și Arte Plastice. Din 2007 până în 2010, activitatea didactică i-a fost extinsă și în plan internațional, suplinind funcția de profesor de coregrafie la Academia de Dans Popular Românesc din București, instituție organizată în cadrul Uniunii Coregraților și a Ansamblurilor de Dans Popular din România. Grație contribuției aduse la dezvoltarea științei despre dans, precum și la perpetuarea educativă a segmentului coreologic autohton obține gradul superior în domeniul didactic.

A colaborat intens și cu alte instituții de artă din Republica Moldova: Teatrul Folcloric „Ion Creangă” din mun. Chișinău, Teatrul poetic „Alexei Mateevici”, Palatul Național „Nicolae Sulac” etc., dar și cu formații coregrafice și instituții internaționale: *Rossianocika* din Sanct-Peterburg, *Zoracika* din Minsk, Teatrul Internațional de Dans popular din Amsterdam (Olanda), Comunitatea internațională evreiască cu sediul în orașul Weimar, Germania etc.

Meritul maestrului Pavel Popa constă, indiscutabil, și în organizarea unor proiecte valoroase în domeniul promovării patrimoniului cultural. Este cunoscut faptul că, activând în funcție de specialist coregraf la Centrul Național de Creație Populară, a inițiat câteva festivaluri naționale și internaționale: *Alunelul*; *La vatra horelor*; *Nufărul Alb*; *V-am ura, v-am tot ura*; *Ion Bazatin*, *Vasile Tanas* etc., fiind și membru al Comitetului Internațional de Organizare a Festivalurilor Folclorice (CIOFF). Inerent, chiar dacă prin festivalurile organizate se încearcă o ambițioasă și discutabilă (în mediul științific) revitalizare a unor specimene pe cale de dispariție, coregraful Pavel Popa este „precaut, are grijă și ține să-i avertizeze pe cei ce valorifică scenic dansul de obârșie tradițională asupra riscurilor la care este supusă această creație în cadrul extrafolcloric, propunând și unele soluții privind armonizarea legilor scenei cu cele ale folclorului” [1, p. 4]. Protagonistului îi aparțin și cele câteva zeci de seminare, conferințe, mese rotunde, lecții deschise, master-class-uri, training-uri, laboratoare și tabere de cercetare și valorificare a dansului folcloric, organizate pentru instruirea specialiștilor coregrafi, a conducătorilor formațiilor de dans popular din republică, pentru care desfășurarea unor astfel de manifestări reprezintă orientarea pe verticală în domeniul salvagădării, progresării și conștientizării corecte a segmentului respectiv reprezentat de patrimoniul cultural intangibil.

În anul 2010 Pavel Popa este invitat în cadrul Proiectului televizat *La noi în sat* în postură de autor și prezentator al rubricii *Drag mi-i jocul de la noi*, reușind până în prezent să contribuie la sporirea vizibilității fenomenului coregrafic manifestat în Republica Moldova, prin scoaterea din anonimat a unor colective de dans popular, constituite din artiști amatori. De cinematografie au fost legate și alte activități ale cercetătorului, bunăoară participarea în cadrul producției video *Întâlnirea*, regizată de Ion Mija la *Telefilm-Chișinău*.

În anul 2011 Pavel Popa a inițiat proiectul *Realități Culturale: revistă de folclor, etnografie și cultură contemporană*, destinată valorificării și promovării exegezelor științifice cu referire la patrimoniul cultural material și imaterial, a diverselor activități naționale, internaționale organizate în republică, a imaginii de ansamblu a procesului cultural contemporan, ajungând la cea de a 44-a ediție.

Fiind recunoscut în republică ca o persoană doctă în domeniul tradiției populare maestrul Pavel Popa este invitat, în toamna anului 2012, să activeze în funcție de cercetător științific la Sectorul de Folclor al Institutului de Filologie al

Academiei de Științe a Moldovei în cadrul proiectului instituțional *Constituirea Arhivei Naționale de Folclor a Academiei de Științe a Moldovei (Digitizarea și recondiționarea fondului arhivistic documentar și de magnetofon)*. La acest capitol, cercetătorul a manifestat abilități și potențial cognitiv de excepție, contribuind la elaborarea unor principii de sistematizare și clasificare a materialelor etnofolclorice depozitate în fondul manuscriptic și sonor al Sectorului de Folclor, la redactarea unor registre și cataloage necesare inventarierii tuturor mostrelor arhivistice disponibile.

În prezent colaboratorul științific Pavel Popa își concentrează eforturile la studierea palmaresului de simboluri folclorice din cadrul ritualurilor de familie, acesta constituind atât compartimentul de investigație în cadrul segmentului *Patrimoniul cultural imaterial al Arhivelor de Folclor din Republica Moldova: consemnare, documentare, inventariere, particularități tematice* al Sectorului de Folclor, cât și tema tezei de doctorat.

Meritele activității sale științifice și didactice au fost apreciate pe plan național, fiindu-i conferite: titlul onorific de Maestru în Artă (1994) și Meritul Civic (2004); numeroase diplome și premii, printre care recenta **Diplomă de Onoare pentru contribuții remarcabile la elaborarea dosarului „Colindatul de ceată bărbătească”, în legătură cu includerea acestui element în Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al Umanității (UNESCO)**, decernată de Ministerul Culturii al Republicii Moldova la 5 decembrie 2013.

Descendent dintr-o vatră folclorică cu bogate tradiții și obiceiuri autentice, se regăsește, de fiecare dată, în producțiile coregrafice perpetuate și promovate și astăzi în sudul Basarabiei, motivându-l, de obicei, să vorbească cu o deosebită predilecție și seriozitate despre acestea: „În primul rând, dansul de la Sud este o mândrie. Atenția unul față de altul este redată și de unirea brațelor prin degetul mic. A se uni cu degetul mic,

când palmele privesc în podea, iar ambele mâini sunt la același nivel, denotă că partenerii sunt egali. Dacă descoperim în alte regiuni ale Moldovei istorice, peste Prut, că femeia în polcuțele lor trece și pe sub braț, apoi la basarabeni nu există lucrul acesta, pentru noi bărbatul cu femeia sunt egali în dans” [4].

Nemijlocit, creația populară, iar ca parte componentă a acesteia, dansul folcloric a contribuit la menținerea vie a focului din vatră, la unicitatea și specificul neamului nostru. Maestrul coregraf Pavel Popa este convins că: „Pentru popor, dansul este acel gen de artă care-l unește. Îl face patriot. Dacă un popor și-ar pierde dansul, atunci el își pierde identitatea”, de aceea activitățile sale științifice și didactice au fost orientate permanent pe segmentul salvagădării moștenirii culturale a poporului român.

Cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la naștere, noi, colegii Sectorului de Folclor, îi aducem sincere felicitări, urări de sănătate, prosperitate și mari realizări în vederea cercetării, valorificării și promovării nestematelor patrimoniului cultural intangibil.

Referințe bibliografice:

1. Ghilaș Victor. *Cuvânt înainte*. În: Popa Pavel. *Jocul vetrelor străbune: studiu coregrafic*. Chișinău: Grafema Libris, 2005, p. 4-5.
2. Popa Pavel. *Jocul vetrelor străbune: studiu coregrafic*. Chișinău: Grafema Libris, 2005. 224 p.
3. Curbet Vladimir. *Prefață*. În: Popa Pavel. *Jocul vetrelor străbune: studiu coregrafic*. Chișinău: Grafema Libris, 2005, p. 3.
4. *Dansurile populare nu mai sunt în sângele moldovenilor. Tot mai puține persoane, îndrăgostite de folclor*. 26.11.2012. http://www.publika.md/dansurile-populare-nu-mai-sunt-in-sangele-moldovenilor--tot-mai-putine-persoane--indragostite-de-folclor_1141601.html (vizitat la 11.02.2015).

✿ NINA GHERMAN, șef Secție asistență de specialitate

Biblioteca municipală „Eugeniu Coșeriu”, în pas cu Novateca

Anul 2014, Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți l-a încheiat cu un eveniment important atât pentru bibliotecă, cât și pentru municipiu – Inaugurarea Centrului de Formare ce va activa în cadrul Programului Național „Novateca”. Ziua de 16 decembrie a fost o adevărată sărbătoare

pentru bibliotecarii noștri și membrii comunității bălțene. Cu adevărat solemn a fost momentul tăierii panglicii de către directorul Programului „Novateca”, Evan Tracz, viceprimarul de Bălți, Alexandru Usatii și directorul Bibliotecii, Ludmila Ouș. La activitate a fost prezentă și dna Vera Caraulan, șefa Secției cultură, Primăria mun. Bălți, care s-a implicat activ în derularea cu succes a proiectului respectiv.

La deschidere, s-a menționat însemnătatea programului „Novateca” în modernizarea bibliotecilor publice din Republica Moldova. Cu un mesaj de felicitare au venit și partenerii noștri, voluntarii Corpului Păcii în mun. Bălți. Ne-am bucurat și de oaspeți de la bibliotecile publice din Zona de Nord.

Nu s-a uitat nici de tradițiile naționale ale moldovenilor – bibliotecarii și-au urât și semănat oaspeții.

Deschiderea Centrului de Formare Bălți e un bun început spre noi oportunități de a oferi comunității locale acces gratuit la informație și de a dezvolta noi servicii pentru utilizatori.

Centrul a fost dotat cu 12 computere performante conectate la Internet și alte noi tehnologii. Primii instruiți în

cadrul Centrului de Formare au fost bibliotecarii din satele comunale Sadovoe și Elizaveta și cei ai Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu”. Cursul *Utilizarea IT și Managementul calculatoarelor* a fost livrat în două cicluri pentru 20 de bibliotecari. Fiecare curs se începea cu atelierul „Biblioteca modernă”, în cadrul cărui bibliotecarii au reflectat împreună asupra conceptului de Bibliotecă modernă – un Centru comunitar de anvergură. Modernizarea bibliotecilor înseamnă schimbarea mentalității și atitudinilor atât ale bibliotecarilor, cât și ale membrilor comunității.

Începând cu luna ianuarie 2015, vor beneficia de instruire în utilizarea IT persoanele de vârstă a treia de la Clubul „Veteranul”. O parte din ei au fost prezenți la inaugurarea Centrului și au manifestat dorința de a se instrui pentru a comunica prin rețele sociale. E o vârstă când mai au nevoie de o simplă comunicare pentru ore de recreare și manifestarea hobby-urilor. În programul instruirii, se va ține cont de acele rețele sociale care, prin diverse programe, vor facilita îmbătrânirea activă.

Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu” deja se afirmă ca o instituție de tip nou – Centru cu acces public la Informație care va oferi activități de instruire, loc de comunicare și socializare a diferitor categorii de beneficiari din comunitate.

Semnarea acordului de colaborare între Consiliul mun. Bălți și AO IREX Moldova a deschis larg ușile unui triplu parteneriat între autoritatea publică locală, IREX Moldova/NOVATECA și Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți, parteneriat ce a început să dea roade chiar din momentul susținerii Bibliotecii de către APL în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor minime (spațiu reparat, mobilier, electricitate cu punere în contact cu pământul, Internet în bandă largă etc.). Și iată acum „Novateca”, cu livrarea de tehnologii informaționale și instruirea bibliotecarilor.

În muzică mă simt mereu acasă

Poetul Grigore Vieru scria despre Maria Bieșu:

*În ceasornicul lui Dumnezeu
Locuiește o privighetoare
În fiecare dimineață
Cântecul ei trezește lumina.*

La Ștefan Vodă, dimineața zilei de 23 noiembrie, a fost deosebită de alte-

le, iar lumina ei cu adevărat a fost trezită și transpusă într-o lume aparte a sonorităților divine, ale căror regină a fost Ea — Maria Bieșu. În această duminică a fost lansat festivalul concurs rațional de interpretare vocală „Pe urmele Primadonei Maria Bieșu”. Ideea de festival vine de la baștina Primadonei, de

la Volintiri și a fost realizată grație unui parteneriat prietenos între Consiliul rațional Ștefan Vodă, primăria Volintiri, DCTST în strânsă colaborare cu Uniunea Muzicienilor, Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”, școala de arte „M. Bieșu” și dna Valentina Chiriliuc, sora mai mică a Primadonei.

Ziua a început în fața școlii de arte „Maria Bieșu”, unde a fost dezvelită placa comemorativă în memoria Primadonei cu genericul: „În muzică mă simt mereu acasă”, autor sculptorul Ruslan Erohin.

Dna Valentina, sora Mariei Bieșu, a mulțumit cu lacrimi în ochi și voce tremurândă celor prezenți pentru devotament și respect față de Marea Doamnă a muzicii. Tăcere, aplauze, lacrimi și flori s-au perindat în aerul rece de noiembrie, iar participanții la eveniment au simțit o căldură inexplicabilă emanată de zâmbetul fermecător a celei mai bune „Cio-Cio-San” din lume.

Totalmente cucerii de emoii, cei prezenii la eveniment au avut poate o șansă unică să vadă multe obiecte personale din viața și activitatea acestei personalități marcante, expuse într-un vernisaj expozițional în holul instituției. Afișe din concerte, rochiile din spectacole, recuzită scenică, trofee, diplome, suvenire, cărți, fotografii, toate împreună cu muzica revărsată din scenă vorbeau despre cea care a fost Maria Bieșu. Cred că însuși pereții școlii de arte păstrează amintirile despre Ea, unde venea des să-și demonstreze nu atât măiestria artistică, cât dragostea față de cei ce încearcă să-i calce pe urme.

Declarat la început festival raional, au venit participanți și din afara raionului. Astfel, au fost antrenați elevi și tineri din școlile de arte din or. Ștefan Vodă, din s. Olănești, r. Ștefan Vodă, școala de muzică „M. Bieșu” și liceul teoretic „M. Grecu” din Chișinău, foști învățăcei, actualmente studenți la colegii și academii de muzică.

Conform regulamentului, festivalul a cuprins II categorii de vârstă: 8 – 16 ani și 16-35 ani, având drept scop lansarea tinerelor talente de interpretare vocală prin cunoașterea și promovarea creației Mariei Bieșu. Fiecare participant a prezentat câte 2 piese dintre care una din repertoriul Mariei Bieșu.

Startul festivalului l-a dat Liliana Șchiopu, invitata de onoare a evenimentului, cu vocea sa divină și nemuritoarea – „Ave Maria”.

Cei 19 concurenți, timp de câteva ore au adus prin evoluția sa recunoștința noastră, iar prin aplauzele nesfârșite - mulțumiri Mariei Bieșu pentru că ne-a făcut partași la universalitate.

O importanță majoră a oferit festi-

valului componența și competența juriului: Maria Țonina, solistă, artistă emerită din R. Moldova, Tamara Mahaev, maestru de concert, ambele de la Teatrul de Operă și Balet „Maria Bieșu” și Leonid Gorceac, prim vicepreședinte al Uniunii Muzicienilor din R. Moldova. O plăcere deosebită au simțit toți având-o alături pe dna Valentina, sora Mariei Bieșu.

Spre finalul evenimentului, spectatori au savurat muzică divină de înaltă calitate printr-un recital extraordinar susținut de Maria Țonina - opere din repertoriul Divei Operei Naționale și spiritul muzicii academice de valoare din scenele europene.

Finalul evenimentului s-a evidențiat prin multe aplauze, flori, dăruri, zâmbete și lacrimi de bucurie. Premiul Mare și Trofeul festivalului a plecat la Olănești pentru David Macașin, 12 ani, elev în clasa profesoarei Liliana Rotari („Ariei lui Figaro” din opera „Nunta lui Figaro” de W. A. Mozart și „Cântec italian” de P. Ciaicovschi).

Premiul I — Felicia Bulai, 11 ani, eleva profesoarei Liuba Ceban, școala de arte, M. Bieșu, or. Ștefan Vodă („Cântec de leagăn” din opera „Sadco” de Rimskii Korsakov, „Primăvara” de P. Ciaicovschi).

Premiul II — Cătălina Abramson, 13 ani, eleva profesoarei Irina Arpentii, școala de arte s. Olănești. („Тихо над річкою”, Г. Веревки, „Colo-n vale” — cântec popular).

Premiul III a fost împărțit Anei Dumitrașco, 12 ani și Tinei Verebcean, 15 ani, ambele eleve la școala de arte „Maria Bieșu”, or. Ștefan Vodă („Radu mamei”, „La izvor, la izvoraș” — cântece populare, „Tamo ancora” de Tosti, „O sole mio”, Di Capua).

În cea de-a doua categorie de vârstă (16-35 ani) Premiul I pentru evoluarea excepțională i-a revenit Drăgălinei Migalatiev, 26 ani, originară din s. Talmază („Caro nome” din opera „Rigoletto” de Verdi și „Fluieraș”, E. Coca).

Premiul II – Ghenadie Cocean, 20 ani s. Volintiri („Pe lângă plopii fără soți”).

Premiul III — Denis Beziazăcinăi, 17 ani, liceul „M. Grecu”, or. Chișinău („Steaua mea”, V. Mirița, „Vivo per lei”, G. Panceri, Valerio Zelli, Mauro Mengali) și Iulia Bragarenco, 18 ani, școala de arte „M. Bieșu”, or. Ștefan Vodă („Cel mai frumos tangou din lume”, „Struguraș de pe coline” — cântec popular).

Cadouri de preț a oferit primarul de Volintiri, dl Nicolae Moiseev și dl Leonid Gorceac din partea Uniunii Muzicienilor.

Leonid Gorceac, președintele juriului a menționat că festivalul a reușit: „Început foarte bun, mai mult concurs decât festival. Cu părere de rău festivaluri de acest gen sunt mai rar întâlnite, mai ales în teritoriu, de aceea vă doresc cât mai multe ediții, astfel vom răsplăti la justa valoare remarcabila contribuție artistică a excelenței sale”.

Sper că festivalul raional „Pe urmele Primadonei Maria Bieșu” va deveni în viitorul apropiat un punct atractiv de nivel național, cel puțin, unde tineri interpreți, care încearcă să pășească pe urmele Primadonei își vor da toată ardoreea talentului și vor fi mândri că au participat la un astfel de eveniment. Și cum spunea Maria Bieșu, datorită muzicii, operei, omul se va întoarce cu fața la cele sfinte, își va aminti de suflet și va simți dor de pădure, de cele veșnice”.

Un inel în desenul trunchiului existențial

Dimensiunea dascăliană, de ani în șir, inundă torențial zonele sensibilității artistice ale admiratorilor muzicii populare, care se regăsesc în cadranul magic al creațiilor difuzate zilnic pe filierele audiovizualului. Curiozitatea ne motivează să căutăm discernământul de cunoaștere a impactului inspirator asupra creației Domniei sale și posibilitatea de a înțelege sensul împletirilor melodice, adâncimea corelațiilor armonice și farmecul corsetului sonor.

Din varietatea imaginilor folclorice împletite cu vers poetic, penița maestrului ctitorește înlănțuiri modale, din zămisirile gândirii compo-nistice dăltuiește inegalabile aranjamente, iar din melo-sul altoit în nesecatul suflet, prind rădăcini bijuteriile fol-clorice, care ne provoacă să-l întrebăm astăzi pe omagiatul din cohorta gerarilor: Pentru ce ispravă necunoscută, a fost „pedepsit” cu harul de a făuri frumusețe și cine l-a reținut la leagănul acestui deziderat mai bine de jumătate de se-col? Probabil, aura străbună de la Pelinia l-a școlit să cu-noască vraja verbului cântat și tot acea pistă i-a relevat splendoarea orizontului mu-zicii populare, racordată apoi la inedita dimensiune a gra-iului dascălian. Tot acel me-leag strămoșesc l-a luminat să iubească cântecul străbun cu măsura infinitului, să pe-daleze cu șoapta sufletului pe drumul căutărilor, să încrusteze vocaliza somnului meditativ pe portativul acustic, să urmeze îndemnul obârșiei pe scenele performante. Și tot vatra străbu-nă i-a deschis dimensiunile dorului, i-a hărăzit setea de visare în balsamul împărăției muzicii populare, de unde ne împărtă-șim cu mirul creațiilor inedite. Aceste vibrații ale universului artistic, în unison cu tematicile și motivațiile dascăliene, in-vocă voința maestrului de a țese din sforile graiului folcloric creații de o profundă reverberație sufletească.

Statistica aspectului cantitativ a muzicii urzite în corpu-sul creației lui Ion Dascăl ne indică faptul că folclorul e pre-ponderentul și sursa de inspirație a creatorului.

Anul 2014 constituie o pledoarie de anvergură a fenome-nului Ion Dascăl și un punct de referință în creația contem-

porană românească. Providențial, realizările răspund întrebă-rilor fundamentale de stilistică, meșterite în registrul muzicii tradiționale, reliefând linii melodice firești manierei de înaltă spiritualitate. Printre succesele recente face parte CD-ul din cadrul proiectului „România Mare”, acțiune de promovare a interpreților de folclor din diferite zone românești: Oltenia, Muntenia, Moldova, Bucovina - Mihai Grosu, Contantin Ro-

taru, Rodica Buhnă, Angela Ciochină, Marina Filipovici, Gabriel Dumitru, Andrei Ba-lan, Grigorie Gherman, Leti-ția Boroș, Ionela Brănișteanu, Cristi Iordăchioaia, Paul Mă-năstireanu, Constantin Ba-hrin, Ionel Pădurăriu, incluși cu câte 2-3 perle folclorice și lansat la trei televiziuni apre-ciate în România: Etno, Favo-rit și TVH.

Tot sub bagheta maes-trului au fost lansate patru CD-uri nominale cu renumiți interpreți: Mitrița Crețu, Ma-ria Loga, Aurel Cîmpoieș și Ștefan Vlad, înregistrate cu orchestra de muzică popula-ră „Mugurel”, care au invadat emisiunile TV/Radio cu în-drăgitele melodii: Am trecut de jumătatea vieții, Dragile mele copile de Maria Loga; Fata tatei, mândră fată, La Vasluiul meu mă-ntorc de Aurel Cîmpoieș; Doi voinici de a lui Ștefan de Mitrița Cre-țu, și multe alte piese de rezo-

nanță folclorică, unde cu certitudine recunoaștem caligrafia și scrisul înaltului muzician basarabean – Ion Dascăl.

Numai unele personalități din cultura românească ne-cesită a fi cunoscute îndeaproape, ca model de studiu pen-tru generațiile de intrepriți și etnomuzicologi. ... respectele noastre Maestre, acumă când ai adunat în desenul trunchiului existențial încă un inel cu crânguri adolescente, cu trăsături mozaice încrustate pe orbita destinului muzical. Așa ceva nu se vinde la taraba globului și nu se realizează în rate la solici-tare, deoarece explozivul, în esența adevărului, e poezia filmu-lui, pe longitudinea căruia rămânem admiratori.

Felicitări și urcușuri cantabile spre noi realizări!

O fanfară-model, cunoscută departe de hotarele raionului

Orchestra de fanfară „Dumbrava” din Șoldănești (conducători Andrei Botnaru și Victor Pânzaru, dirijor Grigore Zănoagă) a împlinit nu demult 3 ani și de-acum înainte va fi susținută financiar de Consiliul Raional. Or, subvenționarea ei este o cerință a timpului, care are ca scop revitalizarea fanfarelor, utilizarea mai frecventă a muzicii de fanfară în cadrul sărbătorilor naționale, locale și de familie. Orașul Șoldănești și localitățile din împrejurimi s-au slăvit întotdeauna cu fanfare de excepție. Încă în anii ’30 ai secolului trecut, la regia de tutun Șoldănești muncitorii erau zilnic întâmpinați de orchestra de fanfară a întreprinderii, muzicanții fiind salariați. Perioada de aur în dezvoltarea fanfarelor revine anilor ’80 ai aceluiași secol (după formarea raionului). Era de onoare pentru conducătorii întreprinderelor, gospodăriilor colective de a avea o fanfară bine instruită, ba chiar și salarizată. Astfel, la parada fanfarelor din 1987 au participat 17 asemenea orchestre din raion, printre primele fiind fanfarele-model Cotiujenii Mari, Cobălea (ambele salarizate), Șoldănești... Actualmente în raion activează doar trei fanfare: „Dumbrava”, „Vulturași” (Centrul de creație pentru copii) și fanfara de fete „Olișca” din satul Olișcani.

Scopul constituirii orchestrei de fanfară „Dumbrava” ca colectiv profesionist a fost de a reuni interpreții instrumentiști și vocaliști din raion într-un anumit cadru de cunoaștere și valorificare a culturii populare, de a contribui la readucerea în actualitate a obiceiurilor tradiționale de interpretare instrumentală și de utilizare a fanfarelor. Anume conducându-se de aceste principii, Consiliul Raional a decis recent să-i acorde orchestrei de fanfară „Dumbrava” statutul de raională (ea aflându-se în subordinea Consiliului Raional, cei 22 de membri ai ei urmând să fie salariați) începând cu 01.01.2015... Dar până s-a ajuns la asta șeful secției Cultură, Tineret și Sport, Grigore Zănoagă (am spus mai sus că este și dirijor al fanfarei) a depus o muncă mare pentru ca noi să ne bucurăm

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Grigore Zănoagă

Teorii și practici la organizarea fanfarei

Chișinău, 2014

de ceea ce avem azi. Nu în zadar Consiliul Raional a aprobat acea decizie – aleșii raionali s-au convins că fanfara merită să fie susținută, deoarece în cei trei ani de existență (cu excepția primelor luni după formare) au evoluat la toate manifestările raionale, ajungând să defileze cu cântec, fiind alese dintre cele mai bune orchestre de acest gen, pe Piața Marii Adunări Naționale (de rând cu fanfara prezidențială, cea a MAI și a poliției de frontieră), să ocupe locuri de frunte la Festivalul republican „Fanfara argintie” de la Soroca, să evolueze cu multă măiestrie pe scena orașului Pitești din România etc.

Dar iată că Grigore Zănoagă (cunoscut dirijor și fondator al mai multor fanfare, interpret și aranjour al muzicii pentru fanfară) și-a lansat cartea „Teorii și practici la organizarea fanfarei”, invitând la eveniment dirijori de fanfară din toată R. Moldova. E vorba de apariția unui manual/îndrumar pentru specialiștii din domeniul muzicii, în deosebi a celor încadrați în fanfare. Iar după ce au discutat pe îndelete asupra importanței acestui manual pentru muzicanți și dirijori, a doua zi a fost organizat concertul festiv „Împreună cu fanfara”, dedicat aniversării a treia de la lansarea orchestrei „Dumbrava”. Grigore Zănoagă spunea că muzica de fanfară este cel mai democratic gen muzical, cel mai cald, cel mai înțeles și cel mai aproape de suflet. Or, apărută din sufletul cald al omului, este

un produs al dispoziției, ce corespunde întocmai inimii lui. Ea îl însoțește la toate evenimentele și cotiturile vieții – de la naștere și până la ultimul drum, ea poate fi veselă și tristă, solemnă și sacră, zbuciumată și liniștită, așa cum e și viața Omului...

În acea duminică șoldăneștenii și oaspeții lor, dar și mulțimea care era în trecere prin oraș, rămăsese plăcut surprinși când au văzut pe străzi defilarea orchestrelor de fanfară. Muzica îi îndemna să vină mai aproape, să fotografieze muzicanții, iar în piața din fața gării auto câțiva chiar s-au avântat în dans. Așa, cu muzică, în pas cadențat, toate fanfarele au ajuns la casa de cultură. Aici, în scurt timp, a început concertul. Au evoluat ansamblul de fluierași „Olișca” și fanfara „Olișca” din Olișcani, fanfara-model „Dumbrava” a CR Șoldanești (diri-

jor la tustrele Grigore Zănoagă), fanfara-model din s. Colicăuți, r. Briceni (cond. Dumitru Lisii, ex-directorul școlii de muzică Șoldănești), fanfara-model „Plai nistrean”, or. Rezina (cond. Ion Stavinschi), fanfara palatului orășenesc de cultură din or. Râbnita (cond. Dmitrii Mazur), fanfara palatului de cultură din or. Soroca (dirijor Mihai Boldescu). A fost atât de înălțător, atât de bine sufletului! În afară de diversele melodii interpretate la alegere, fiecare fanfară a prezentat în fața respectuosului public și câte două piese aranjate pentru fanfară de Grigore Zănoagă, incluse în manualul/îndrumar. Iar la finalul splendidului concert, apreciat foarte mult de președintele raionului, Alexandru Relițchi, în scenă au fost invitate toate fanfarele. N-au încăput acolo cei circa 150 de muzicanți. Iată de ce mulți s-au aranjat în fața scenei sau pe părțile laterale ale sălii. Împreună au interpretat marșul - carte de vizită a fanfarei - gazdă, semnat de Grigore Zănoagă, acesta fiind intitulat semnificativ „Dumbrava”. Credeam că o să cadă tavanul de atâta muzică pornită simultan din sufletul aceluia număr impunător de oameni cu diverse instrumente muzicale. Era un moment înălțător, înduioșător și patriotic. Bravo tuturor fanfarelor! Bravo fanfarei-gazdă „Dumbrava”! Bravo animatorului acestei frumoase sărbători de suflet, Grigore Zănoagă!

Despre importanța evenimentului, dar și stima de care se bucură Grigore Zănoagă, vorbește și faptul că unul dintre moderatorii concertului a fost chiar vicepreședintele raionului, Svetlana Rotundu.

✻ ION DOMENCO

Din tezaurul tradițiilor populare

Cea mai mare sărbătoare a creștinătății, Crăciunul - sărbătoarea nașterii Domnului Iisus Hristos, este plină de semnificații și tradiții. Magia zilelor de

Crăciun ne face să devenim mai buni, mai aproape de Dumnezeu, cel puțin pe cei mai credincioși dintre noi. Conform relatărilor Bibliei, Iisus s-a născut

din Fecioara Maria și Dumnezeu Tatăl, prin pogoarea Duhului Sfânt, după ce venirea sa pe lume a fost prevestită de îngerul Gavriil. S-a născut la Betleem,

într-un staul, unde a fost vizitat de păstori și de cei trei magi de la răsărit, care au fost călăuziți în drumul lor spre Iisus de o stea, de unde și obiceiul de a merge cu Steaua. Deși Biblia nu menționează data nașterii Mântuitorului, diverși factori au dus la sărbătorirea acesteia în ziua de 25 decembrie (6 ianuarie pentru alte popoare, pe stil vechi).

După calendarul popular, tradițiile și obiceiurile de Crăciun încep din preziua Ajunului (23 decembrie) când se sărbătoresc morții care coboară din cer pe pământ pentru a fi omeniți. După miezul nopții se face o masă cu mâncare de post (turte, grâu fiert, fasole și altele) pentru ospătarea spiritelor morților. Dimineața, după sfințirea mesei, mâncarea este împărțită membrilor familiei și vecinilor. Tot în seara de 23 decembrie se pornește colinda copiilor, care sunt considerați aducători de noroc și fericire: Moș Ajunul („Bună-dimineața la Moș Ajun, ne dați ori nu ne dați?”). În seara de Moș Ajun țărani tac din gură și se gândesc la păpușoi, ca să-i viseze peste noapte, pentru că așa cum îi vor visa, așa va fi porumbul peste an. Tot în seara de 23 decembrie se face calendarul de pâine și calendarul de ceapă, care prorocște vremea pe un an întreg. Conform credințelor populare, în Ajunul Crăciunului (24 decembrie) se deschid cerurile și se fac practici oraculare pentru ferirea de boli și recolta de anul viitor. Există obiceiul conform căruia în seara de Ajun se pun pe masă două pâini, sare, pește, grâu și un pahar cu apă, pentru morții care vin să mănânce. O alta credință populară constă în amenințarea pomilor, în care

bărbații se duc cu topoarele în grădină și amenință copacii că dacă nu vor rodi așa cum se cuvine, o să-i taie. Deasemenea, aluatul frământat în noaptea de Crăciun e bun de deochi pentru vite.

Ziua de Crăciun (25 decembrie), fostul an nou al dacilor, e plină de tradiții străvechi: colindatul, mersul cu Steaua (până la Bobotează, de Sfântul Ioan), Irozii (venirea Magilor după Stea). Obiceiurile de Crăciun cuprind împărțirea frimiturilor primului colac de Crăciun de mâncare la pășări și vite, ca să fie ferite de boli, nespălarea blidelor în care s-a mâncat de Crăciun, până a doua zi, când apa în care se spală se dă la vite contra deochiului și superstiția conform căreia dacă de Crăciun este cald, de Paște va fi frig și invers. În ziua de Crăciun nu se mătură și nu se scoate gunoiul afară din casă până a doua zi. Pentru a avea un an bogat trebuie să primiți colindătorii și, în ziua de Crăciun, să dați de pomană unui om sărac. În unele zone există tradiția conform căreia la masa de Crăciun trebuie pus un tacâm în plus, în caz că vreun nevoiaș va bate la ușă și va cere ceva de mâncare sau adăpost.

Colindele de Crăciun - în preajma acestei importante sărbători se ascultă colinde, muzică pentru suflet și se primesc colindătorii (în majoritatea localităților ziua de Crăciun), care vestesc astfel nașterea Domnului Iisus. Se practică colindatul, cântece cu Steaua, jocul cu măști, sorcova, mituri creștine străvechi, dansuri, Plugușorul etc. Colindătorii sunt răsplătiți de gazde cu dulciuri, fructe și bani, în funcție de tradițiile și obiceiurile fiecărei zone.

Nu știu cum alții, vorba sfântosului nostru humuleștean, dar eu unul mă bucur și salut conceptul Festivalului tradițiilor și obiceiurilor de iarnă cu genericul „V-am ura, v-am tot ura”, organizat de direcția raională învățământ Cantemir, deja de ani buni, obiectivul propus fiind unul ce merită toată stima, respectul și susținerea-renașterea, conservarea și promovarea obiceiurilor, datinilor și tradițiilor sărbătorilor de iarnă, scoaterea din anonimat, promovarea diverselor variante de colinde, jocuri, scene populare, care reprezintă cea mai mare avere, cel mai ales tezaur al neamului nostru.

... La finele lunii decembrie a anului trecut, în incinta Casei raionale de cultură, s-a desfășurat Festivalul raional al Sărbătorilor de iarnă, la care au participat 22 colective din instituțiile educaționale din raionul Cantemir. Pentru prima dată, la această activitate au fost prezenți și parohii bisericilor din localitățile raionului, în frunte cu protopopul de Cârpești, Mihai Ciobanu, care au binecuvântat manifestarea, au dat o nouă semnificație sărbătorii Nașterii Domnului Iisus Hristos.

Potrivit Mariei Domenco, specialistă principală, metodistă la direcția raională învățământ, toți participanții au dat dovadă de creativitate, osârdie și dăruire de sine. De Premiul Mare s-au învrednicit discipolii Centrului de Creație a Copiilor din Cantemir, pe locul I s-a situat colectivul gimnaziului din Lingura, pe locurile II - gimnaziile din Lărguța și Câiet, iar pe III - din Chiose-lia și Cârpești.

Lung e drumul dorului

Formația folclorică „Frunze de dor” din satul Pârlița, conducător Tamara Bejenari, acompaniator Valeriu Caldare, recent a sărbătorit Aniversarea a 30 ani de la fondare.

Formația și-a început activitatea în anul 1984, fiind alcătuită din mai mulți iubitori de folclor. La început au activat ca cor folcloric având în repertoriul său lucrări folclorice, de dragoste, de petrecere, de glumă, pastorești, colinzi, muzică sacră, selectate de la informatorii din satul natal: M. Cojocaru, T. Vameș, G. Lozan, cum ar fi: „Dorule, tu ești nebun”, „Două zile –drept una”, „Grînele care se coc”, „Ce te uiți bărbate rău”.

Fiind întrebați de ce anume această denumire pentru formație, ne-au explicat că de la începuturi au cântat cântece despre toate frunzele din lume: „Foaie verde ca mohorul”, „Frunzuliță nucă seacă”, „Frunză verde de cicoare”, „Frunză

verde 3 mușcate”, „Frunzișoară de mătasă”, „Foaie verde de trifoi” — și în sfârșit au ajuns la un numitor comun în alegerea denumirii formației „Frunze de dor”.

Timp de 30 de ani această formație a adunat în palmaresul său o zestre de folclor al neamului, pe care o transmite cu pietate generației în creștere, grație conducătorului Tamara Bejenari și acompaniatorului Valeriu Caldare au participat cu succes la diferite festivaluri raionale, naționale și internaționale.

La acest eveniment important pentru formație au fost prezenți : Vicepreședintele raionului Soroca, domnul Vladimir Nicuță, șeful Secției Cultură și Turism, specialiștii secției, invitați de onoare a formației și desigur o formație de dans popular din Șoldănești condus de Alic Rudei, care a prezentat un program de dansuri populare .

Cu un recital de melodii a evoluat și Anatol Rudei –interpret de muzică folk.

Din partea Consiliului raional și al Secției Cultură și Turism pentru merite deosebite în promovarea și valorificarea folclorului le-au fost înmânate diplome de onoare și un premiu special pentru formație - un aparat de fotografiat performant.

Primarul comunei domnul Gheorghe Buzurniuc susține formația și de data aceasta le-a înmănat cadouri membrilor formației.

Autorul abordează anumite premise și contexte de ordin istoric, cultural, social ce au condiționat constituirea și evoluarea cu mult succes pe scenele lumii, a formației internaționale The Other Europeans, ce a întrunit 14 muzicieni din 7 țări, inclusiv Republica Moldova. Repertoriul formației reprezintă rezultatul unor încercări de reconstituire și revalorificare modernă a muzicii emigranților evrei americani plecați din Moldova la începutul secolului XX. Privită prin prisma fenomenului bi-muzicalității, această muzică reprezintă un tezaur cultural comun, ce nu poate fi neglijat și necesită a fi studiat conform rigorilor științei etnomuzicologice moderne.

Cuvinte-cheie: formația *The Other Europeans*, muzica lăutărească, muzica klezmerilor.

The author threatens some historical, cultural and social premises and contexts that determined the formation and successful performing on the world stages of The Other Europeans orchestra, formed by 14 musicians from 7 countries, including Republic of Moldova. The orchestra's repertoire has been constituted in the process of reconstitution and modern revaluation of music of Jewish American immigrants from Moldova from the beginning of the 20 century. Seen in the light of the bi-musicality phenomenon, this music represents a common cultural heritage that cannot be ignored. It should be studied according of rigors of modern ethnomusicology.

Keywords: the band *the Other Europeans*, the lautar music, the klezmer music.

Comunicarea culturală, artistică și muzicală interetnică a existat dintotdeauna. Raportată la zilele noastre, însă, în trecut aceasta se desfășura mult mai lent, pe parcursul mileniilor, fiind ancorată în etosul popular și încadrată nemijlocit în procesele circulației tradiționale a folclorului. Astăzi, găsim numeroase exemple de colaborări artistice internaționale, axate pe muzica folclorică a popoarelor lumii. Muzica „mixtă” ce rezultă din acestea este creată în mod deliberat, iar muzicienii caută să frapeze publicul cu noi fațete „internaționale” ale vechilor muzici tradiționale naționale. Căpătând o amploare mondială, aceasta este astăzi o modalitate importantă de cunoaștere și de apropiere între popoare, pe plan muzical artistic, în centrul căreia se află folclorul ca element identitar național primar, dar și ca o voce comună a întregii umanități.

Promotorii procesului sunt artiștii talentați, interesați să cunoască cât mai mult, dornici să experimenteze și să creeze. În epoca comunicării rapide, globale, pentru numeroși interpreți tradiționali, de pe cele mai diverse meridiane, chiar și accesul la informație a devenit o sursă de inspirație, iar laboratoarele de creație s-au mutat pe internet. Așa, ansambluri din cele mai „exotice”, ce reunesc tradiții culturale naționale pe cât de îndepărtate, pe atât de apropiate, iar programele de concert ale unor cunoscute festivaluri de folclor, mai ales în America și Europa, abundă în formații mixte pe plan etnic, cultural și artistic, ce întrunesc muzicieni de pe întreg mapamondul (nu credem ca am putea elabora o eventuală listă a acestora pe care să o aducem în cadrul acestui articol, însă chiar și o simplă căutare pe internet poate să edifice cititorul interesat).

În acest context, este interesant să urmărim apariția și desfășurarea unui proiect cultural-spiritual extrem de interesant, inițiat în anul 2008 în Germania. În cadrul acestuia a apărut ansamblul *The Other Europeans*, înființat de către câțiva muzicieni americani, urmași ai unor emigranți evrei ce au plecat din Moldova în SUA încă la începutul secolului XX. Proiectul ține de mișcarea de revitalizare a vechilor muzici evreiești, apărută în America în anii 70 ai secolului trecut, mișcare preocupată de cercetarea rădăcinilor est-europene ale muzicii evreiești.

Noua formație, intitulată sugestiv *The Other Europeans*, întrunește 14 muzicieni din 7 țări, care au încercat să reconstituie și să valorifice o moștenire muzicală în cea mai mare parte pierdută, reminiscențele căreia se regăsesc încă în amintirea și muzica lăutarilor noștri. Înainte, însă, de a vorbi despre repertoriul acestui ansamblu deja recunoscut pe plan internațional, este necesar să indicăm asupra unor premise ce i-au determinat apariția.

Una din acestea este legată de muzica evreilor din Moldova ce s-a perpetuat sub semnul folclorului nostru, în special cel lăutăresc. Exemplu elocvent al manifestării fenomenului *bi-muzicalității* [termin Mantle Hood, 1], această muzică evreiască altoită pe pământ moldovenesc este expresia unor schimburi culturale dintre muzicienii cu „experiență culturală și origine etnică diferită”, ce au „favorizat circulația limbajelor și mijloacelor de expresie, înlesnind astfel cristalizarea unor genuri sau specii muzicale de fuziune interculturală.”, despre care vorbește etnomuzicologul V. Chiseliță [2, p.106].

Nu întâmplător autorii proiectului și-au pus problema descoperirii unor elemente ale patrimoniului muzical evreiesc aici, în Moldova. La hotarul dintre secolele XIX – XX o mare parte a purtătorilor acestei muzici, inclusiv lăutarii evrei – klezmerii – au emigrat în America, unde aceasta le-a servit drept „carte de identitate” noilor coloniști. Anume prin această muzică ei se autoidentificau în conglomeratul cultural în care s-au pomenit. „Peste ocean aceștia (klezmerii, n.n.) vor continua să activeze ca muzicieni pentru sărbătorile comunităților respective (în principal pentru nunți), dar își vor găsi și alte locuri de muncă, așa cum au fost teatrele evreiești din New-York” [3, p.109]. Fiind conștienți de importanța culturală pe care o prezintă această muzică pentru comunitatea lor, o bună perioadă de timp (aproximativ până la cel de-al doilea război mondial) klezmerii au ținut să o păstreze. O dovadă în acest sens este că cel mai răspândit gen în prima jumătate a secolului XX, în comunitățile evreiești din New-York a fost *bulgarul*, un dans ce prezenta tangențe cu melodiile de *bulgărească* aduse din Moldova [4].

Totuși, evoluând, această muzică nu a putut evita procesele de omogenizare și puternică contaminare specifice lumii muzicale americane, iar una dintre cele mai semnificative a fost influența jazzului și a altor muzici noi ale timpului. Astfel, după o perioadă mai îndelungată, muzica evreilor americani din Moldova fie că a rămas doar în înregistrări, fie că a căpătat un aspect de nerecunoscut, evoluând spre forme moderne.

Astfel, apreciind valoarea artistică, istorică și, de ce nu, sentimentală a acelei lumi muzicale uitate, muzicianul Alan Bern și etnomuzicologul Walter Zev Feldman (descendenți ai

unor emigranți evrei din Moldova) s-au aflat printre animatorii curentului revivalist (ce a apărut în America la sfârșitul anilor 70 ai secolului trecut) de reconstituire, recontextualizare și transformare în muzică de concert a vechilor cântări evreiești din Europa, iar în cadrul proiectului *The Other Europeans* - din Moldova. Printre altele, un puternic imbold l-a constituit pentru ei și deschiderea frontierelor de după anul 1990, fapt ce le-a permis autorilor reîntoarcerea și căutările în țara de unde au plecat. Remarcăm și faptul că un proiect asemănător a fost realizat în Bucovina de către reputații cercetători români Speranța Rădulescu și Florin Iordan, alături de lăutarul Constantin Lupu [3].

Existând și o bogată discografie cu această muzică, autorii proiectului s-au bazat pe aceste înregistrări dar și sursele notate ce s-au păstrat, punând accentul în mod special pe *repertoriu* și pe *stilul de interpretare*. Reperele în cauză constituie, de fapt, punctele de tangență ale colaborării în cadrul acestui proiect inspirat din sinuoasa istorie a moștenirii muzicale a emigranților evrei din Moldova.

Însă nu doar vechile înregistrări (ce datează în temei cu anii 20-30 ai secolului XX) au stat la baza reconstituirii repertoriului, ci și memoria vie a lăutarilor noștri, care a mai păstrat unele melodii, amintiri și elemente stilistice de interpretare, moștenite din acele timpuri.

Vorbind despre acele înregistrări, este interesant de constatat că repertoriul moldo-evreiesc, interpretat de diverse formații de altădată, ce s-au produs în studiourile din SUA, a fost recondiționat, editat pe CD-uri și mediatizat în cadrul unei colecții de patrimoniu de excepție. Iată doar câteva nume ale unor instrumentiști sau conducători de orchestre din acel început de secol XX, devenite astăzi antologice - Dave Taras, Abe Schwartz, Josef Solinski, Josef Moskowitz, Naftule Brandwein, Abe Elenkrig, Henry Sapojnik, Max Leibovitz, Israel J.Hochman ș.a. Repertoriul acestor formații prezintă un mare interes și include un șir de creații folclorice care circulau în acele timpuri la noi. Doar după titlurile pieselor, am notat prezența unui bogat material folcloric de sorginte românească. – *Doina; Sârba, Hora, Doina românească, Fantezie românească; Călăraș; Basarabie, Basarabie; Hora moldovenească* etc. Se dădea preferință în special melodiilor de *doină, horă, sârbă* – genuri ancestrale ale folclorului românesc – genuri de împrumut cultural în cel evreiesc.

Deși la noi aceste înregistrări nu sunt cunoscute, generația actuală a muzicienilor evrei. – Klezmeri, a redescoperit și a încercat să reconstituie acest repertoriu, interpretându-l cu succes, în formații mai mult sau mai puțin tradiționale, pe cele mai diverse scene ale lumii. Mai mult, acest repertoriu constituie astăzi un serios obiect de cercetare, fiind considerat un reper, un model stilistic de interpretare etc.

Cercetările din cadrul proiectului s-au îndreptat în special spre muzica lăutarilor de la noi, care, din câte se știe, au avut tangențe cu muzica evreiască. Așa, participanții proiectului *The Other Europeans*, au plecat la Edineț, unul din importantele centre ale muzici lăutărești de la noi, orașel în care înainte de cel de-al doilea război mondial a locuit o numeroasă comunitate evreiască.

Au avut loc o serie de întâlniri extrem de interesante,

ce s-au revărsat, în toamna anului 2008, într-o masă rotundă amplă, la care au participat numeroși lăutari din Edineț, autorul articolului de față și muzicieni din SUA și Europa, participanți în proiect, care au venit nu doar cu o echipă de filmare, ci și cu o serioasă listă de întrebări. Cântând împreună, comunicând, ascultând vechile înregistrări, oaspeții, dar și lăutarii, au rămas surprinși de similitudinile ce țin de repertoriul și stilul de interpretare, ce s-a dovedit a fi familiar

Germania) a întrunit un ansamblu de zile mari, cu Petar Ralcev la acordeon (Bulgaria), Kalman Balogh la țambal și Csaba Novak la contrabas (Ungaria), Christian David la clarinet și Paul Brody la trompetă (Germania), Adrian Receanu la clarinet (Moldova/Franța), Guy Shalom, percuție (Marea Britanie), Matt Darriau la saxofon, Mark Rubin la tubă și contrabas și Dan Blacksberg la trombon (ambii din SUA). Lăutarii moldoveni au fost reprezentați prin violonistul Marin Bunea

ambelor părți. Astfel, s-a confirmat faptul că lăutarii noștri au păstrat și au asimilat în repertoriul lor melodii evreiești și unele trăsături stilistice distincte specifice interpretării acestuia. Pe lângă aceasta, inițiatorii proiectului au fost atât impresionați de măiestria lăutarilor noștri, încât i-au invitat să susțină un concert în Weimar, Germania, acolo unde a fost conceput acest proiect (concert ce a avut loc la Weimar la 15 iunie 2009).

Componența internațională a formației este „motivată” inclusiv și de rațiuni, am putea să spunem, „comerciale”. În sensul bun al cuvântului, *The Other Europeans* este modelul unui proiect de succes în care căutările științifice au fost întregite de practica interpretativă, întrucât unul din obiectivele proiectului l-a constituit diseminarea, mediatizarea acestei muzici, readucerea ei pe scenele de concert, resuscitarea interesului publicului larg către niște valori muzical-artistice pierdute. Este semnificativ faptul că ei nu și-au pus drept scop reconstituirea „originalului” sonor (adică pe imitarea vechilor înregistrări) - fapt ce nici nu este, ca atare, necesar. - Ci organizatorii proiectului au pus accent pe latura profesionistă, mizând pe renumele unor artiști consacrați din diferite țări, interesați, firește, de a promova obiectivele proiectului.

Astfel, Alan Bern, dirijor și pianist al formației, (SUA/

și trompetistul Adam Stângă. Pe parcursul deja mai bine de 5 ani, ansamblul susține o vastă activitate artistică, efectuând turnee în Germania, SUA, Canada, Finlanda, Danemarca, Norvegia, Polonia.

În toți acești ani, s-a lucrat mult asupra repertoriului, care, în urma unor căutări artistice frecvente, a fost selectat după cele mai înalte rigori, incluzând lucrări păstrate în memoria vie a lăutarilor noștri, lucrări reluate după vechile înregistrări ale orchestrelor evreiești de la început de secol XX, cât și unele ce au fost selectate din culegeri mai vechi de folclor.

În mod evident, peste întreg repertoriul formației și-a pus amprenta stilul propriu și sonoritatea specifică, fiecare aranjament fiind efectuat cu multă grijă pentru sursă, într-un proces organic de lucru/căutare/interpretare în cadrul repetițiilor. Este semnificativ și faptul că Alan Bern a ținut să efectueze un șir de repetiții de „clarificare” stilistică, în care s-a discutat mult și s-au ascultat cu mare atenție înregistrări vechi, făcând schimburi de opinii și analize interpretativ-stilistice etc.

Așadar, repertoriul *The Other Europeans* include trei compartimente repertorial-stilistice – lăutăresc, klezmeresc și mixt. Pornind de la scopul de a revigora, a aduce în actuali-

tate vechiul repertoriu al emigranților evrei din Moldova, la o anumită etapă, a devenit evident faptul că muzica și stilul de interpretare al lăutarilor moldoveni reprezintă un punct de referință extrem de important în procesul de desfășurare a proiectului. Astfel, în mod firesc, a avut loc o „scindare” a *The Other Europeans*, respectiv, în *Lautar band* și *Klezmer band*, iar repertoriul lăutăresc și klezmeresc pe care-l promovează, reprezintă tendința de salvagardare și reconstituire a acestuia.

Se știe, că tradiția lăutărească din Moldova a păstrat și a asimilat un repertoriu eterogen al etniilor conlocuitoare, printre care cel evreiesc a ocupat un loc important.

În același timp, muzica noastră lăutărească a prezentat dintotdeauna acel caracter stilistic organic, unitar, încât, cu siguranță, ar fi foarte greu să delimităm cu exactitate fiecare detaliu al acestui proces de asimilare. Totuși, raportat la ardoarea artistică și strălucita virtuozitate, specifică în mod tradițional muzicii lăutărești, profunzimii trăirilor, pasiunii și dăruirii totale în procesul de interpretare, piesele de sorginte evreiască au căpătat un parfum stilistic local, unic și irepetabil. Toate astea și-au pus amprenta și peste stilul de interpretare adoptat de către *Lautar band* *The Other Europeans*, chiar dacă din componența sa fac parte doar doi lăutari din Moldova.

De asemenea, orchestra *The Other Europeans* deține un vast repertoriu de inspirație lăutar/klezmer, ce reprezintă, de fapt, aspectul creativ modern al proiectului. Lucrările, interpretate de toată orchestra împreună, sunt marcate de o creativitate fulminantă, bazată pe improvizațiile muzicienilor în cadrul concertelor. Fiecare membru al orchestrei este, fără

îndoială, un maestru al instrumentului său, intervenind în anumite momente ale procesului muzical artistic, aducând un suflu proaspăt și interesant în această muzică veche, de care s-au atașat și au îndrăgit-o și care a căpătat astfel continuitate, chiar sub ochii noștri.

Întrucât, însă, o analiză mai detaliată a repertoriului și a altor aspecte ale activității formației *The Other Europeans* va constitui, cel mai probabil, subiectul unor cercetări ulterioare, în încheiere, vom preciza doar faptul că acest repertoriu, cu certitudine, prezintă un interes deosebit nu doar pentru lumea muzicală evreiască și pentru urmașii acelor emigranți ce și-au dorit reconstituirea și revalorificarea moștenită de la înaintași, ci, în egală măsură și pentru noi. Studiarea acestuia reprezintă o pagină încă nescrisă în etnomuzicologia noastră.

Referințe bibliografice:

1. Hood, Mantle. *The Challenge of By-Musicality*//În: Ethnomusicology, 1960, nr.4, p.55-59
2. Chiselița, Vasile. *Interferențe culturale evreiești în muzica tradițională de dans din Basarbia și Bucovina*. //În: Anuarul Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”, tomul 19, Editura Academiei Române, 2008, p. 216.
3. Iordan, Florin. *Muzica evreilor din jud. Botoșani. Reconstituirea și validarea unui repertoriu dispărut*. //În: Folclorul și contemporaneitatea: conservarea, revitalizarea și valorificarea culturii tradiționale. Materialele Simpozionului științific practic internațional 4-5 aprilie 2006, Chișinău, Republica Moldova. Editura PERISCOPE, 2006, p.109 – 116
4. Walter Z.Feldman, *Bulgărească/Bulgarich/Bulgar: The Transformation of a Klezmer Dance Genre*//În: Ethnomusicology, vol.38, nr.1, 1994, p.1 - 35

✿ LIDIA COLESNIC, șef Biblioteca Publică, Vatici.

Cu pași mari spre succes la doar 18 ani

Tudor Morari din satul Vatici, raionul Orhei, la vârsta de 18 ani pășește sigur și frumos pe calea succesului. Este elev în clasa a XII-a la liceul teoretic „Ion Luca Caragiale” dar și un tânăr activ care dorește să-și realizeze sensul vieții prin diferite implicări în muncă și performanță contribuind la un viitor prosper într-o țară civilizată, cu cultură și oameni inteligenți.

De mic copil este voluntar și consideră că anume, voluntariatul ajută tinerii să-și dezvolte diverse abilități ce duc la avansare ca personalitate, educator de la Egal la Egal în cadrul Y-PEER și trainer facilitator în centrele comunitare din Chișinău. A câștigat „Tânărul Model al Uniunii Europene” ales de UNFPA și este cel mai dotat elev din raionul Orhei. Pe lângă faptul că este un tânăr activ și inteligent are un talent muzical excepțional. În ultimii 2 ani a obținut 34 de premii. Cele mai recente sunt:

premiul I la concursul internațional de muzică ușoară „HermannStatFest” din Sibiu, premiul II la concursul internațional de muzică ușoară „Mărul de Aur” de la Chișinău, locul III la concursul internațional de muzică ușoară „Stea printre Stele” și mențiune la concursul internațional de muzică ușoară „Neghiniță” organizat în Bacău, România etc.

Tudor reușește, foarte bine, să combine școala cu activitățile extrașcolare, muzica și pe lângă toate acestea să facă un ban. Este activ atât în Orhei cât și în Chișinău, pentru el este foarte important ca cei din jur să fie fericiți, iar atunci când cineva are nevoie de el să poată să-i ofere ajutorul.

- Tudor Morari: „Sufletul meu se hrănește din zâmbete, mulțumiri și stimă. Fără aceste activități viața mea nu ar avea sens și nu aș putea să mă simt om împlinit.”

Fiind încrezut în propriile puteri se conduce de o idee primordială - „pot, trebuie să pot”, iar ca mesaj pentru toți tinerii, Tudor afirmă: „Bucurați-vă de viață, găsiți timp și pentru distracție și pentru muncă. Nu uitați că viitorul vostru este în mâinile voastre. Nu uitați că lumea este frumoasă, că sunteți tineri și schimbarea nu o poate face nimeni, decât noi, cei care suntem plini de forță”.

Feria sărbătorilor de iarnă

Sărbătorile de iarnă sunt, cu mult drag, așteptate de cei mici, dar și de cei cu arginți la tâmpile. Spiritul acestor sărbători ne aduc puritate în suflet, ne fac mai buni, mai toleranți, mai omenoși.

Anual, Secția Cultură și Turism Fălești organizează festivalul raional al tradițiilor și obiceiurilor de iarnă „Să trăiți, să-nfloriți”! care prevede promovarea scenică a obiceiurilor practicate la sărbătorile de Crăciun și Anul Nou, precum și a artiștilor amatori care valorifică acest repertoriu.

În foaierul Casei raionale de cultură, la 27 decembrie 2014, cu mult fast și-au demonstrat frumusețea costumelor scenice pline de culoare și de strălucire, recuzita și repertoriul ales respectiv anumitor criterii și bine pregătiți cetele de colindători din diferite primării ale raionului, prin urmare: formațiile folclorice „Pietroșanca”, Pietrosu, „Vatra”, s. Catranâc, „Velnița” - Hâncești, „Prutenca” din Pruteni, „Crizantema”, Gara Fălești, „Doruleț”, s. Călugăr, „Vatra” din s. Izvoare, „Smărăndițele”, Mărândeni, „Bocănențele” din Bocani, „Vatra”, Risipeni, „Sălcioara”, s. Năvârneț; ansamblurile „Mugurel”, s. Pârlița, „Câmpia” și „Scumpianca” din Scumpia; grupurile vocale „Molodușka” și „Beriozka” din s. Glinjeni; formațiile artistice „Mărgăritar”, „Speranța”, „Mugurel”, com. Ișcălău, s. Doltu și „Kolokolicik” din Beleuți.

Colindătorii făleșteni au avut o

prestație deosebită prin programele selecte ale corurilor „Clopoțel”, „Speranța”, „Mlădițe muzicale”, orchestra de muzică populară „Păunaș” și formația folclorică „Auraș - Păcuraș”.

Pe lângă frumoasele colinde cântate în grup s-au evidențiat tinerii interpreți Ilinca Zubic din s. Sărata Veche, Veaceslav Bumbac, Chetriș, Georgeta Cheptea - Pruteni, Maia Grecu, s. Risipeni, Elena Oprea și Valeria Golban din localitatea Catranâc, micuța Andreea Rață din s. Izvoare și rapsodul popular Ludmila Gaugaș ș.a.

O remarcabilă prestație artistică au demonstrat cetele de bărbați/băieți de la Valea Rusului - formația folclorică „Busuiocul” și din satele Izvoare, Scumpia, Bocani.

Petrecând Anul Calului, deosebit de spectaculoase au fost variantele tradiționale ale dansului „Călușilor” interpretate de ansamblurile de dans popular „Speranța” din Glinjeni, „Foleșteanca” din Fălești și de colectivele din s. Valea Rusului, Bocani, Hâncești.

Anul Caprei de lemn a fost întâlnit cu multă bucurie și speranță prin mai multe variante folclorice a „Dansul Căprițelor” interpretate de ansamblul de dans popular „Foleșteanca” din Fălești, „Speranța”, s. Glinjeni și formațiile respective din Gara Fălești, Doltu, Ișcălău, Valea Rusului, Scumpia, Catranâc, Pârlița.

Alaiul jocurilor cu măști zoomorfe a fost continuat cu obiceiurile

tradiționale „Cerbul” de la Valea Rusului, „Berbecul” de la Călugăr, „Ursul” - Scumpia și Hâncești.

Drama populară a fost reprezentată prin „Ceata lui Bujor” din com. Risipeni.

Un succes deosebit a avut evoluarea artiștilor amatori din s. Izvoare, în frunte cu preotul Alexandru susținută de către administrația publică locală - primar dl Iurie Ursachi. Această performanță denotă conlucrarea strânsă și eficientă între angajații Casei de cultură Elena Dilion și Grigore Vitic și celelalte structuri din teritoriu.

La festival au participat 31 de formații artistice din 21 de localități. Ne bucură faptul, că tradițiile și obiceiurile de Anul Nou sunt conservate de lucrătorii instituțiilor de cultură și prin voința și sânguința lor sunt puse în valoare nu numai de colective cu membri maturi, dar și de tânăra generație care are menirea să vegheze perpetuarea acestor tradiții peste vremuri. Evenimentul a reușit prin revigorarea activității formațiilor artistice de amatori ce au drept scop ceretarea, valorificarea și promovarea colindelor, dramei populare, jocurilor teatralizate și urăturilor tradiționale.

Anul Nou - 2015 să ne aducă sănătate și bunăstare, pace și liniște în casele și sufletele noastre, succese și împliniri desăvârșite! Fie ca Iubirea, Înțelepciunea, Încrederea și Generozitatea să ne călăuzească pașii în noul an.

La mulți ani!

EFROSINIA SOFRONOVICI

născută la 27 septembrie, 1926, satul Batâr, județul Tighina, România, astăzi raionul Cimișlia, Republica Moldova.

Împreună cu soțul Ion Sofronovici au crescut și educat opt copii: Mihai (profesor), Alexandru (constructor), Andrei (șofer), Ștefan (filolog, poet), Veronica (culinar), Gheorghe (profesor), Nina (tehnolog) și Maria (agricultor)

Acum, dragii mamei, vă scriu și vă las ca amintire poeziile pe care le-am compus eu după ce a murit tatăl vostru, Ion Sofronovici și eu am rămas atunci mai mult singură. După cum știți voi, patru băieți erați înșurați și fiecare cu familia și problemele voastre. La mama acasă nu mai veneați așa de des ca înainte. Și mie, în iarna ceea, după ce a murit Ion, mi-a fost tare greu, că nu eram deprinsă să fiu singură.

Ghițișor făcea armată, fetele se duceau pe la școli mai departe, și eu, din opt copii, am rămas singură. Fără tat-to mă temeam și-mi părea că mă prăpădesc și eu. Tămă că iarna ceea din anul 1981-1982 a fost omăt mult și furtună. Toată noaptea se auzea hodorogind pe la colțurile casei, de parcă venea armata de pe timpul războiului. Nu știu dacă dormeam vreo trei sau patru ceasuri pe noapte. Și plângeam pân' mă săturam de plâns. Așa au trecut mai multe ierni. Și de la un timp am hotărât că-i mai bine să compun vreo poezie, poate că o să-mi fie mai ușor. Și fiindcă Ștefan cu Tatiana primise loc de casă la Durești, în anul 1985 tare îmi era jale de ei, că-s departe, prin străini și o să le fie greu fără ajutorul nostru. Tare ar fi prins bine ajutorul lui tată-to, care era harnic și se pricepea la construcție.

Și așa am început prima poezie. Poeziile le-am compus mai demult, dar le scriu pe hârtie acum la 30 mai 2005 la Durești, la Ștefănică acasă.

DRAGII MAMEI COPILAȘI...

Dragii mamei copilași,
Cât îmi sunteți voi de dragi.
Eu din somn când mă trezesc,
Numai la voi mă gândesc.
Ștefănel, băiatul mamei,
Zi și noapte el nu doarme.
Se gândește la căsuță –
Cum s-o facă mai drăguță,
S-o facă mai repejor,
Să-i fie traiul ușor.
Dar mămica, cât trăiește,
La copilași se gândește.
Ea pe drum când se pornește,
Stă în loc, se tot oprește
Și la feciorași gândește.
La feciori și la nurori,
Ca la un buchet de flori.
Și mai are și fetețe,
Acele trei ficulițe.
Se gândește și la ele
Din inimă cu durere.
Și trei gineri, ca trei brazi,
Toți de mama așteptați.
Și mai am și nepoței
Tare mă bucur de ei,
Că sunt mici și frumușei.
Eu i-aștept cu bucurie
Ca să-mi vină-n ospeție.
Las' să vin-în fuga mare,
Că-i aștept cu nerăbdare.
Să vină mai repejor
Să dea mamei ajutor.
Dragii mamei copilași,
Cât îmi sunteți voi de dragi.
Rugați-vă pentru mine,
Să-mi mai deie Domnul zile,
Să-mi deie și sănătate,
Ca să vă ajut în toate.
Că o mamă de la țară
Toată ziua stă pe-afară.
Ea pe drumuri se uita,
Copilașii aștepta,
C-au crescut ca niște flori,
Ca să aibă ajutor.
Dar acum a bătrână
Și la copilași li-i milă.
Cât am fost mai tinerică,
Am fost tare și voinică.
Cât am fost eu în putere,
Tare-am lucrat cu plăcere,
Dar de când am îmbătrânit,
Din putere am slăbit,
Măcar du-te unde vrei,
Nu-i nici lucru, dar nici trai.

Satul Batâr, 1985-1986

IONEL, BĂIAT FRUMOS

În memoria soțului meu Ion;
Această poezie este și cântec de jale

Ionel, băiat frumos
Și călare, și pe jos.
Și călare-i șede bine,
Dar pe jos merge cu mine.
Ionel cu păr bătut,
Măicuța când te-a crescut
Tare bine i-a părut.
Dar noroc n-ai mai avut,
Prea degrabă te-am pierdut.
Ai murit și m-ai lăsat
Numai c-un copil în sat.
Ți-a crescut părul inele,
M-ai lăsat plină de jele,
De mine nu ți-o păsat,
Mult de lucru mi-ai lăsat,
Să alerg din deal în vale
Cu copii nepuși la cale.
Pe patru i-ai înșurat,
Patru mie mi-ai lăsat:
Pe Gheorghe și pe Veruța,
Pe Nina și Măriuța.
Câte lacrimi am vărsat
Făceam o fântână-n sat,
O fântână cu cișmea
Și aveam fântâna mea.
Fântână cu apă bună,
Toți copiii se adună
Pe la mamă, pe la tată,
Să-i mai vadă câte-odată.
Măicuța tot mai trăiește,
Dar tatăl meu putrezește.

S. Batâr, 1981-1982

O POEZIE DE RUGĂCIUNE

Bunule al meu părinte,
Dă-mi lumină și dă-mi minte,
Ca să fiu ostaș voinic,
Să nu mai greșesc nimic.
Luminează-mi drumurile,
Să-ți păzesc poruncile.
Cât aș fi de păcătos,
Nu mă lăsa să cad jos,
Iartă-ale mele păcate
Și mă scapă de la moarte.
Dă-ne din belșug de toate,
Căci Tu ești Domnul cel Sfânt
În ceruri și pe pământ.
Dă-ne minte luminată,
Să scăpăm și noi odată
Din această viață-amară,
Să ieșim în primăvară.
Și când Domnul o să vie,
Să ne ducă-n veșnicie
Să fim cu Domnul Iisus
Lângă Tronul cel de sus.

Un extraordinar recital pianistic în Italia

✿ **IRINA BOGATAIA**, prof. pian, grad superior,
Șef Catedra de pian și ansamblu cameral Colegiul de
Muzică „Ștefan Neaga”

Acțiunile proiectului *Educația artistică și culturală în contextul cooperării transfrontaliere durabile* motivează în continuare beneficiarii acestuia să-și valorifice capacitățile artistice. Astfel, cea mai așteptată și frumoasă perioadă a anului - sărbătorile de iarnă - au rămas pentru ei momente de neuitat. Tinerii pianiști din Chișinău au evoluat în cadrul unor concerte premiate în Italia. Acest recital a constituit premiul special al laureaților Concursului Internațional al Tinerilor Pianiști Moldova – Italia. Ediția I a acestui concurs s-a desfășurat în iunie 2014 la Chișinău, fiind organizat de către Centro di Studi e Cooperazione CIAS & Co, președinte – Ana Rurac. Scopul concursului fiind dezvoltarea și integrarea interculturală a tinerilor pianiști, susținerea și încurajarea talentelor, precum și promovarea bunelor practici ale diferitor școli pianistice. Cei peste 50 de tineri instrumentiști cu vârsta până la 18 ani au avut posibilitatea să-și etaleze talentele și individualitatea.

Recitalurile au avut loc în Bolonia, Padova și Abano, orașe încântătoare cu o istorie bogată și cultură rafinată. Acest voiaj artistic a fost foarte bine organizat, participanții bucurându-se de cele mai bune condiții și servicii de cazare. Tinerii premianți s-au prezentat formidabil, cucerind publicul italian, care a știut să-i aprecieze la justa lor valoare. Programul divers al concertelor a cuprins numeroase creații atât din repertoriul universal, cât și din cel național. Printre laureații concursului, originari din Republica Moldova se numără Felicia Boico (8 ani, școala de arte „A. Stârcea”); Coroli Elizaveta (10 ani, școala de arte „A. Stârcea”); Gheorghe Gonța (17 ani, Colegiul de Muzică „Șt. Neaga”) - discipolii subsemnatei. Reprezentanții Italiei au fost Riccardo Martinelli (10 ani) și Antonio Danza (17 ani) - discipolii profesoarei Luisa Grillo.

Organizarea unor astfel de concerte este foarte importantă atât pentru tinerii pianiști cât și pentru profesorii acestora. Evenimentul a oferit un minunat prilej pentru comunicare cu pedagogi notorii ai școlii pianistice italiene, schimb de experiență, valorificarea cooperării în domeniul educației artistice și culturale atât dintre Italia și Republica Moldova, precum și la nivel european.

Copiii au rămas impresionați, nerăbdători și dornici să mai participe la astfel de activități. Președintele comitetului organizatoric Ana Rurac a lansat o nouă invitație pentru tinerii talente să participe la cea de-a II ediție a Concursului Internațional al Tinerilor Pianiști Moldova – Italia, ce va avea loc în iunie 2015, la Chișinău. Câștigătorilor li se vor oferi premii semnificative și o nouă posibilitate de participare în cadrul unor recitaluri pianistice în cele mai mari centre culturale-artistice din Republica Moldova și Italia.

Proiect finanțat de
UNIUNEA EUROPEANĂ

FORUMUL CULTURAL INTERNAȚIONAL „DIMENSIUNEA EUROPEANĂ”

A EDUCAȚIEI ARTISTICE ȘI CULTURALE

EDUCAȚIA ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ ÎN CONTEXTUL COOPERĂRII TRANSFRONTALIERE DURABILE MIS-ETC 2557

MINISTERUL
CULTURII

al Republicii Moldova

<http://www.mtc.gov.md/>

Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”
Chișinău, Republica Moldova
<http://educut.eu/>

Centrul Bucovinean de Artă pentru Conservarea și
Promovarea Culturii Tradiționale Românești
Cernăuți, Ucraina <http://artbuc.cv.ua/>

Asociația KULT-ART Suceava, România
www.kult-art.ro

PARTENERI LOCALI:

România-Ucraina-Republica Moldova
PROGRAM DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ

“Granturi comune. Soluții Comune”
www.ro-ua-md.net

La Mulți Ani !

Din tezaurul folcloric, r. Cantemir

ÎN PREUNȚA
IA MEA

Fanfara „Dumbrava”, Consiliul raional Șoldănești

